

В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1990-ті рр. — початок XXI ст.)



Проголошення Акту про незалежність України, будівництво суверенної держави обумовили якісно новий етап у розвитку факультету. Процеси перебудови народної освіти поставили підвищені вимоги до вивчення історії в середній школі та в педагогічному інституті. В світлі цих вимог деканат та кафедри працювали над подальшим удосконаленням навчально-виховного процесу. Оскільки історія розглядалася як важливий засіб виховання національної самосвідомості, патріотичних почуттів у студентів, посилена увага приділялася історії й культурі своєї держави та рідного краю. По-новому осмислювалася історія в різні епохи, вилучалися необ'єктивні, тенденційні оцінки багатьох істориків і громадських діячів, ґрунтовно

вивчалися наукові праці Михайла Грушевського, Пантелеймона Куліша, Володимира Антоновича, Михайла Драгоманова, Миколи Костомарова, Володимира Винниченка та багатьох інших. Тривала робота над переосмисленням наукової спадщини репресованих або незаслужено забутих істориків радянського часу, а отже, й історіографічного процесу 1920–1940-х рр. Більше уваги кафедри приділяли сучасному етапу розвитку української і зарубіжної історіографії.

Враховуючи зростаючий інтерес суспільства до гуманітарної освіти, національних проблем, викладачі факультету під час викладання відповідних курсів уникали застарілих ідеологічних догм у аналізі історичних подій, фактів і явищ, спонукали студентів до власних роздумів, самооцінки минулого і сучасного. У навчальній роботі зі студентами викладачі спиралися на найновіші досягнення вітчизняної і зарубіжної історіографії, дбали про професійну спрямованість навчального процесу, забезпечуючи зв'язок викладання історичних дисциплін з курсом історії в середній школі.

У зв'язку з перебудовними процесами, оновленням усіх сфер суспільно-політичного і національно-культурного



Вчена рада історичного факультету, 1990-ті рр.



Кафедра всесвітньої історії, 1990-ті рр.



Кафедра історії слов'янських народів, 1998 р.

життя було внесено істотні зміни й доповнення до навчального плану, в якому збільшено вагу фахової та загальнокультурної підготовки майбутніх вчителів історії. Студенти вивчали джерелознавство історії України, історіографію історії України, археологію України, історію рідного краю, історичну географію України, етнографію України, історію слов'янських народів, світову і вітчизняну культуру та інші дисципліни, які раніше не вивчались.

Упродовж 1990-х рр. на кафедрах факультету було розроблено низку нових спецкурсів та спецсемінарів, які поглиблювали знання студентів з історичних дисциплін: «Національно-визвольна війна українського народу в середині XVII століття», «Історія національної державності України», «Етногенез слов'ян», «Джерелознавство нової і новіт-

ньої історії», «Україна в період визвольних змагань 1917–1922 рр.», «Соціально-економічна історія Поділля в 20–30-х рр. XX ст.».

Важливе місце в навчально-виховному процесі продовжувала займати літня польова археологічна практика. Особливо результативними виявились розкопки в 1993 р. великого трипільського поселення біля села Тальянки Тальнівського району Черкаської області. Було відкрито і розчищено два трипільських житла. Практична участь студентів у дослідженні цього унікального пам'ятника отримала високу оцінку учасників Міжнародної конференції, яка відбулась 6–10 липня 1993 р. безпосередньо на поселенні. В ній взяли участь археологи з Німеччини, Франції, США, Польщі, Словаччини, Румунії та інших країн. На основі знайдених археологічних матеріалів трипільського поселення Кліщів у Ворошилівській середній школі Тиврівського району було відкрито постійно

діючу виставку, її матеріали були покладені в основу створених археологічних експозицій з доби трипільської культури у Тиврівському районному та Вінницькому обласному краєзнавчому музеях.

На початку 1990-х рр. відбулася реорганізація кафедр факультету. Відтепер тут функціонували кафедри історії України, історії слов'янських народів та всесвітньої історії. Завідували ними відповідно професори О. Г. Лойко, П. С. Григорчук та М. М. Кравець (з 2001 р. — Ю. І. Поп).

Основним завданням професорсько-викладацького складу в цей період було проведення роботи з удосконалення навчальних програм, подальше підвищення рівня читання лекцій, проведення семінарських занять, педагогічної, археологічної, музейної і правової практик, керівництво



Засідання кафедри історії України, середина 1990-х рр.

історичного факультету вдруге обіймав кандидат історичних наук, доцент Петро Семенович Григорчук.

На кафедрах працювали науково-теоретичні та методичні семінари, тематика яких була спрямована на впровадження в навчально-виховний процес найновіших досягнень науки, техніки, культури, наближення його до розв'язання завдань, що стояли перед загальноосвітньою та професійною школами.



Доценти О. Г. Лойко, П. С. Григорчук та професор М. М. Кравець, 1990-ті рр.

У процесі підвищення якості підготовки спеціалістів важлива роль відводилася озброєнню студентів знаннями і навиками використання технічних засобів, роботі в умовах кабінетної системи. На факультеті діяли кабінети археології України, а також спеціалізовані аудиторії з історичного краєзнавства, історії України, історії стародавнього світу, історії середніх віків, історії слов'янських народів, правознавства.

В 1993 р. на факультеті було вперше запроваджено вивчення курсу «Етнографія України». З метою глибшого засвоєння матеріалу з дисципліни та розширення кругозору студентів-істориків у галузі народознавчих знань було обладнано навчальні кімнати з матеріальної культури Поділля. Започатковано цю роботу в 1992 р. за участі широкого кола студентів і викладачів історичного факультету. Було складено тематико-експозиційний план, який включав у себе такі розділи: «Землеробство», «Транспорт», «Ткацтво», «Вишивка», «Гончарство», «Одяг», «Деревообробні промисли і ремесла», «Житло», «Образотворче мистецтво», «Усна народна творчість».

За участю студентів було розгорнуто пошуково-збирацьку та дослідницьку роботу в Державному архіві Вінницької області, бібліотеках та серед населення міста і області. Значна частина зібраних матеріалів та експонатів була розміщена в експозиції відповідно до тематичної приналежності до певного розділу.

Професійній підготовці майбутнього вчителя історії слугували взаємозв'язки факультету зі школами та органами народної освіти. Ця робота була

написанням дипломних і курсових робіт. Викладачі стали приділяти більше уваги самостійній та індивідуальній роботі зі студентами, створенню на заняттях проблемних ситуацій.

На факультеті працювали 27 викладачів: 2 професори, доктори наук, 13 доцентів, кандидатів наук, 6 старших викладачів, 6 асистентів. Починаючи з 1993 р. і наступні 10 років посаду декана



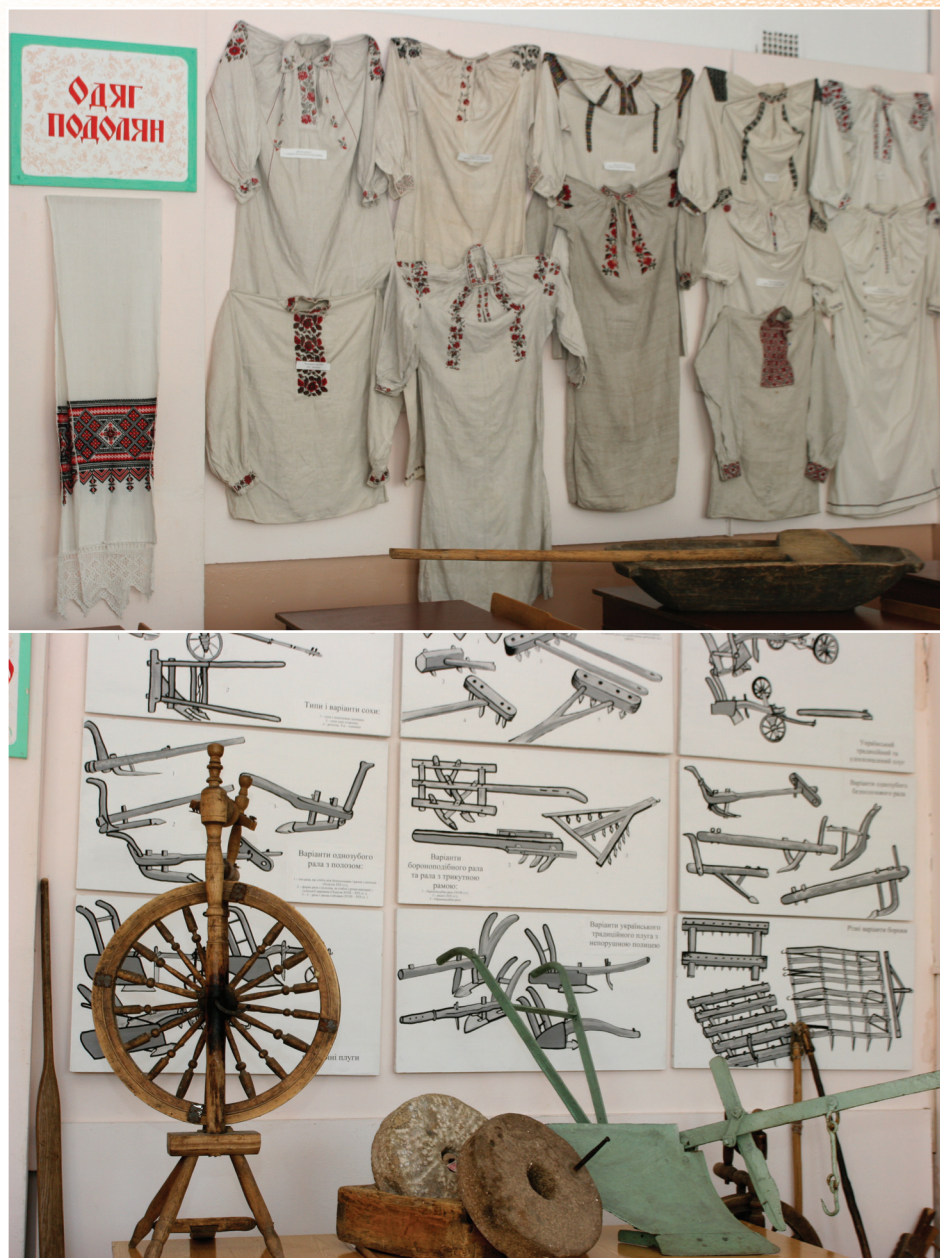
Григорчук Петро Семенович, декан історичного факультету, 1973–1978, 1993–2004 рр.

спрямована, по-перше, на надання випускникам факультету і вчителям історії області необхідної науково-методичної допомоги, по-друге, на пошуки випускників середніх шкіл, які мали нахил до педагогічної професії та історії і потенційно могли стати студентами історичного факультету.

Чимало викладачів (І.Г.Шульга, М.М.Кравець, П.С.Григорчук, О.Г.Лойко, О.П.Іваницька, М.Ф.Лихогляд, В.С.Мазурик) читали лекції з актуальних проблем всесвітньої і української історії для слухачів обласного інституту післядипломної освіти. Щороку викладачі факультету брали участь у січневих і серпне-



Викладацький склад історичного факультету, 1994 р.



Спеціалізована аудиторія матеріальної культури Поділля

спецкурси у низці навчальних закладів: ліцеї при СШ №34, коледжі при Вінницькому регіональному науково-практичному інституті економіки та соціальної психології, СШ №32 м. Вінниці. Це, зокрема, доценти П.С. Григорчук, А.К. Лисий, Ю.І. Поп, старші викладачі М.Ф. Лихогляд, В.С. Мазурик, М.Г. Вороліс.

Важливими формами профорієнтаційної та роз'яснювальної роботи серед абітурієнтів і молоді були короткотермінові відрядження викладачів у сільські й міські школи, участь у районних та обласних історичних олімпіадах. Активну участь професорсько-викладацький склад факультету брав у щорічних Днях відкритих дверей. На них з розповідями про інститут, факультет, професію вчителя історії зазвичай виступали провідні викладачі кафедр.

Були встановлені зв'язки з районними відділами народної освіти (Вінницьким, Могилів-Подільським, Немирівським, Літинським, Козятинським, Липовецьким, Ямпільським), а також керівництвом багатьох шкіл області і міста. Тісний

вих педагогічних конференціях області. Значна методична допомога надавалася школам під час проходження студентами педагогічної практики. Для вчителів готувалися методичні посібники.

Факультет продовжував шефські зв'язки з Ворошилівською СШ Тиврівського району, Микулинецькою СШ Літинського району і Чуківською СШ Немирівського району, з якими було укладено угоди про співробітництво. На базі цих шкіл студенти проходили педагогічну і археологічну практики. Продовжувалася робота в базовій школі №5 м. Вінниці. Окрім того, викладачі факультету читали курси та

контакт з органами народної освіти дав можливість уникнути випадковостей при направленні випускників для цільового набору на факультет.

Таким чином, професорсько-викладацький склад факультету практикував різноманітні форми і методи роботи з школами та органами народної освіти, тож історичний факультет мав порівняно незначний відсів студентів; переважна їх більшість успішно навчалася і прибувала на роботу за призначенням.

У 1997 р. Державною інспекцією закладів освіти Міністерства освіти України було проведено

атестаційну експертизу факультету. Кількісні та якісні показники захисту дипломних робіт, складання державних іспитів, виконання комплексних кваліфікаційних завдань випускниками, наслідки замірів знань студентів II–IV курсів з базових дисциплін та екзаменаційних сесій засвідчили належний рівень теоретичних і практичних знань студентів факультету, готовність випускників творчо вирішувати професійні завдання. Свідченням цього є також аналіз відгуків про роботу випускників факультету. Переважна більшість випускників мала добру фахову підготовку, достатньою мірою володіла методикою проведення уроку, використовувала нові методичні прийоми, орієнтовані на посилення практичної спрямованості навчання. Враховуючи вищесказане, факультет був атестований за IV рівнем акредитації, що давало можливість готувати спеціалістів, магістрів, а також мати аспірантуру.

Добре відомо, що невід'ємною складовою вузівського навчання є наукова робота. Успіхам у науковій роботі в цей час факультет завдячує потужному викладацькому складу. В першу чергу слід відзначити докторів наук, професорів І. Г. Шульгу та М. М. Кравця. Обіймаючи тривалий



Музей навчально-наукової лабораторії з етнографії Поділля



Студенти 1990-х:
В. Костюк, В. Голота,
О. Франчук, Д. Телевань,
І. Карпова та заступник
декана Ю. А. Зінько



Студентів відвідав заступник міністра освіти і науки України, випускник історичного факультету 1980 р. Віктор Олександрович Огнев'юк

перу належать ґрунтовні монографії «Людомор» (К., 1993), «Голод на Поділлі» (Вінниця, 1993), «Гірка правда. Нариси з історії подільського селянства 1920–1932 рр.» (Вінниця, 1997). Всього Ілля Гаврилович опублікував понад 200 наукових праць.

Значний внесок у розвиток історичної науки зробив професор М. М. Кравець. Він один із співавторів восьмитомної «Історії Української РСР», автор монографій «Селянство Північної Буковини на початку ХХ ст.» (Вінниця, 1998), «Роль Запорізької Січі у визвольній боротьбі українського народу»

час посади завідувачів кафедр, вони виступали організаторами активної наукової роботи, підкріплюючи свою роботу написанням монографій та статей, здійсненням керівництва написанням кандидатських та докторських дисертацій, організацією та проведенням наукових конференцій.

І. Г. Шульга в останні роки свого життя активно досліджував трагічну історію українського селянства 20-х — початку 30-х рр. ХХ ст., штучних голодоморів в Україні 1932–1933 та 1946–1947 рр. Його

(Вінниця, 1999). За його участю підготовлено збірники документів «Хотинське повстання», «Боротьба трудящих Буковини проти соціального і національного гноблення в другій половині ХІХ — на початку ХХ ст.».

Відчутним був внесок в історичну науку й інших викладачів факультету. У 1997–1998 рр. когорту докторів наук поповнили Ю. І. Поп та О. П. Іваницька, які успішно захистили докторські дисертації за спеціальністю «Всесвітня історія». Впродовж



Студентський актив факультету, 1998 р.



КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 4 лютого 1998 р. № 122

Київ

**Про створення Вінницького державного
педагогічного університету імені
Михайла Коцюбинського**

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Прийняти пропозицію Міністерства освіти, погоджену з Міністерством фінансів, Міністерством економіки та Вінницькою обласною державною адміністрацією, про створення Вінницького державного педагогічного університету на базі Вінницького державного педагогічного інституту, що ліквідується.

Створення зазначеного університету здійснити в межах асигнувань, передбачених Міністерству освіти на підготовку кадрів.

2. Присвоїти Вінницькому державному педагогічному університету ім'я видатного українського письменника Михайла Коцюбинського.



Прем'єр-міністр України

В. Пустовойтенко

Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 1998 р.
про створення Вінницького педуніверситету на базі Вінницького педінституту

1991–2003 рр. вийшли друком монографії професора І. І. Зайця «Трипільське поселення Кліщів на Південному Бузі» (К., 1993) та «Трипільська культура на Поділлі» (Вінниця, 2001), доцентів О. П. Іваницької «Франкістська Іспанія 1939–1975 рр. Історіографія» (Вінниця, 1996) та А. К. Лисого «Вінницький Капуцинський монастир» (Вінниця, 1996), «Нарис Гніванського костелу» (Вінниця, 1996). Три праці того

ж 1996 року видав у Вінниці доц. Ю. І. Поп: «Чеський робітничий і соціалістичний рух у 90-роках XIX ст.», «Чеський робітничий рух на початку XX століття» та «Ідейний розвиток чеського робітничого руху в роки першої світової війни». За участю доцентів С. Л. Калитка та П. М. Кравченка, а також вихованців факультету, кандидатів історичних наук (нині старших співробітників Інституту історії України НАН України) В. Ю. Васильєва та Р. Ю. Подкура було опубліковано збірник документів «Політичні репресії на Поділлі (20–30-ті роки XX ст.)» (Вінниця, 1999). Професор П. С. Григорчук та старший викладач О. А. Мельничук надрукували монографію «Комнезами на Поділлі» (Вінниця, 2001). Вагомими були здобутки у науковій роботі професора О. Г. Лойка, доцентів Ю. А. Зінька, І. В. Мазила, А. М. Тростогона, О. І. Яременка. Викладачі факультету підготували низку навчальних посібників та методичних рекомендацій з історії рідного краю, всесвітньої історії, правознавства, історії слов'янських народів.

Впродовж 1990-х рр. захистили кандидатські дисертації викладачі факультету Ю. А. Зінько, А. М. Тростогона, С. О. Гусєв, О. І. Криворучко, П. М. Кравченко, І. М. Романюк та ін. З 1993 р. на факультеті

було відкрито постійно діючу аспірантуру з історії України, випускники якої О. І. Яременко, О. А. Мельничук, В. М. Мазур після успішного захисту у 1999–2002 рр. дисертаційних досліджень залишилися працювати на викладацькій роботі. У 2003–2004 рр. випускники аспірантури кафедри всесвітньої історії О. А. Неприцький та М. В. Коннова також захистили кандидатські дисертації.



Семінарське заняття з історії України проводить професор О. Г. Лойко, 1999 р.

З 1999 р. на факультеті започатковано випуск «Наукових записок Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія» — наукового фахового видання з історичних наук. Відкрито аспірантуру за спеціальністю «Всесвітня історія».

На базі факультету було проведено Всеукраїнську нараду завідувачів кафедр історії України педвузів країни (1993 р.), 19 обласних історико-краєзнавчих конференцій, регіональну історико-краєзнавчу конференцію, присвячену 450-й річни-

ці битви під Вінницею в ході національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького (2001 р.), Всеукраїнську наукову конференцію «Поділля в контексті історії України» (2001 р.).

У полі зору кафедр постійно перебувала науково-дослідна робота студентів. З особливим інтересом студенти ставилися до виконання дипломних досліджень, які в переважній більшості випадків відзначалися високою якістю, виконувалися протягом двох-трьох років із залученням різ-

номанітних джерел (наслідки археологічних розкопок, архівні матеріали тощо). Традиційною стала олімпіада з історії та методики її викладання. Чимало студентських досліджень було відзначено дипломами Всеукраїнських і регіональних конкурсів. Найкращі з них опубліковані в збірниках наукових праць університету і факультету.

В цей час на факультеті працювали 5–7 наукових гуртків, члени яких брали участь у наукових конференціях не лише в рідному університеті, а й у інших вищих навчальних закладах країни.



Семінарське заняття з історії слов'янських народів проводить доцент Ю. А. Зінко, 1998 р.



Серед студентів наставник академгрупи доцент О.І. Яременко

бази та краєзнавчої літератури. На основі даних краєзнавчих джерел В.С. Мазурик підготував і провів на місцевому телебаченні цикл передач з історії рідного краю. У 1991–1993 рр. на засідання гуртка були запрошені голова Вінницького товариства «Меморіал», директор краєзнавчого музею Л.Р. Кароєва, аспірант Ю.К. Савчук, тодішній заступник начальника відділу кадрів обласного УВС І.В. Васала-

Так, студенти факультету з інтересом відвідували історико-краєзнавчий гурток під керівництвом старшого викладача В.С. Мазурика, де вивчали проблеми Поділля з найдавніших часів до наших днів. Цікаві дослідження з'явилися з проблеми геральдики міст нашого регіону, політичної історії українських земель в період литовської доби тощо. В курсі історичного краєзнавства значна увага приділялася вивченню документальної



У студентській аудиторії, 1996 р.



Захист дипломних робіт перед державною екзаменаційною комісією, 2002 р.



Члени студентського наукового гуртка
з історії середніх віків у м. Львові

Лені Ріффеншталь, Олексія Гаврилова про Йосифа Бродського, Олени Димніч про Антоніо Гауді, Світлани Кривонос про Сальвадора Далі, Тетяни Коновал про Соломію Крушельницьку, Наталі Піддубної про Івана Світличного, Олени Кириченко про Аллу Горську, Юлії Кудрявих про Миколаса Чюрльоніса та ін. Студенти гуртка підготували літературно-музичні композиції «Поезія — це завжди неповторність» за творами Ліни Костенко, «Слово незламної кричі» за поезіями і листами Олега Ольжича. З цими програмами гуртківці виступали не лише перед істориками, а й перед студентами й викладачами з інших факультетів, а також у студії «Відкрита сторінка» при Вінницькій обласній науковій універсальній бібліотеці ім. К. А. Тімірязєва, школярами підшефної Вінницької ЗОШ №5. Студентки Олена Накорнеева,

тій та інші. Йшлося про геральдику Подільського регіону та її значення для сучасного і майбутнього нашого краю, про засекречені донедавна архіви МВС і колишнього КДБ тощо. Зацікавлено слухали учасники гуртка повідомлення краєзнавця А. Секретарьова «Нова концепція історії Поділля».

З великим інтересом студенти відвідували науковий гурток з історії середніх віків, який очолювала кандидат історичних наук, доцент А. М. Тростогон. Студенти-гуртківці не тільки вивчали середньовічну історію, а й здійснювали туристичні поїздки до найдавніших міст країни.

З початку 1990-х рр. діяв гурток з історії вітчизняної та світової культури під керівництвом старшого викладача кафедри всесвітньої історії О. А. Коляструк. В ньому брали активну участь студенти, що цікавились художньою культурою. При гуртку діяв клуб «9 муз», в якому студенти зустрічалися з творчими особистостями: режисером Вінницького обласного музично-драматичного театру В. Шалигою, народним артистом України Н. Кондратюком, заслуженою артисткою України Т. Славінською, художником О. Никитюком, музикантом, бардом С. Грязновим, мистецтвознавцем Т. Журуною та багатьма іншими.

Учасники клубу готували авторські вечори і мистецькі презентації. Найбільше запам'яталися виступи Наталі Гуменюк про Ієронімуса Босха, Олени Галамай про Євгена Маланюка, Ігоря Ракушняка про Юрія Андруховича, Наталі Лаас про



У Карпатах. Яремча, 1991 р.



Хай вас Господь оберігає
Від зла, хвороби і журби,
І все студентів посилає
Сьогодні, завтра і завжди!
З повагою, група 3-В,
1998 р.

Олена Жукова і Марта Гринюк підготували вечір про життя і творчість Андрія Тарковського і також були запрошені до ВОНУБ ім. К. А. Тімірязєва та на обласне радіо.

Студенти-гуртківці здійснювали тематичні подорожі до Києва, Львова, Кам'янця-Подільського, Умані і випускали фотозвіти за їх наслідками. Випускники 2001 р. на честь десятиліття гуртка випустили альманах «П'ята струна не рветься...».

У 1990-ті рр. студенти-історики виступили ініціаторами створення клубу історичної реконструкції «Білий вовк» при Вінницькому обласному краєзнавчому музеї. Лідером і натхненником цього

руху був Антон Несторович. Студенти влаштовували історичні вистави, рицарські турніри, власноруч виготовляли костюми, зброю, обладунок середньовічної доби. Вони стали зачинателями загальноміських турнірів і змагань, які пізніше стали традиційними і проводяться у День музеїв при ВОКМ.

Студентам запам'яталися яскраві акції на підтримку української мови, проведені Оксаною Яцюк, Юлею Нетребською, Олександром Канарським.

Значне місце в роботі деканату, кафедр, всіх викладачів посідала виховна робота на факультеті.



Студенти першого курсу
заочної форми навчання,
1999 р.

Засідання студентського наукового гуртка з археології України проводить професор І. І. Заєць



Учасниці конкурсу «Красуня історичного факультету», 2003 р.



Викладачі факультету
відвідали історичну
пам'ятку Лядівський
скельний монастир, 2002 р.

Вона здійснювалася на основі рекомендацій ректорату і Вченої ради інституту, враховувала специфіку й інтереси студентської молоді і була спрямована на поліпшення якості підготовки вчителів-істориків для шкіл області. Питання поліпшення якості й ефективності виховання студентів періодично обговорювалося вченою радою факультету, на засіданнях кафедр і в академгрупах.

Із здобуттям Україною незалежності відбулося переосмислення традиційних форм і методів виховної роботи, самої суті виховного процесу; було визначено його основні напрямки, покликані забезпечувати формування необхідних рис і якостей учителя історії. Головна увага у виховній роботі в ході навчального процесу і поза ним була зосереджена на проблемах підвищення інтересу з боку студентів до



Фрагмент студентської вистави «Як козаки пишуть листа турецькому султану», 2001 р.



Доцент О. А. Коляструк на занятті з української та зарубіжної культури, 1999 р.

історичного минулого і сьогодення України, проголошення і розбудови нашої незалежної держави, роз'ясненні змін у державному і суспільно-політичному житті, документів і законів, прийнятих Верховною Радою, урядом, Президентом України, що наповнювали реальним змістом суверенність держави.

Традиційними стали зустрічі викладачів і студентів з ученими Києва, Львова, Ужгорода, Кам'янця-Подільського та інших наукових центрів республіки, представниками обласних і міських органів влади, ветеранами війни і праці. Перед студентами виступали завідувач відділу Інституту



Семінарське заняття з правознавства проводить ст. викладач С. Л. Сергійчук



Під час звітнього концерту художньої самодіяльності, 2000 р.

історії НАН України професор С. В. Кульчицький, старший науковий співробітник Інституту історії П. М. Сас, науковий співробітник цього ж інституту Д. В. Яневський, головний редактор «Українського історичного журналу» М. В. Коваль, професор Філадельфійського університету (США) П. Мирчук та ін.

Значний резонанс серед студентів викликали зустрічі з учителями та учнями Слідянської школи Могилів-Подільського району, відомим пись-

ви, 630-річчю міста Вінниці, 60-річчю голодомору в Україні, 50-річчю початку Великої Вітчизняної війни тощо. На факультеті щорічно проводився Тиждень слов'янської культури, у програмі якого були студентські наукові конференції, лекції, Кирило-Мефодіївські читання, виставки літератури з питань слов'янської писемності і ознайомлення студентів з етнографічними матеріалами з історії Поділля тощо.

Важлива роль відводилася на факультеті виховній роботі в академгрупах. Наставники академгруп І. І. Заєць, Ю. І. Поп, А. М. Троστοгон, О. А. Колястрок, М. Г. Вороліс, Т. І. Пилипенко, В. М. Мазур та інші вміло організовували виховання студентської молоді, допомагали їй оволодіти необхідними навичками роботи з учнями загальноосвітньої школи. В академгрупах організовувалися дискусії з проблем, які хвилювали молодь, зустрічі з ученими, діячами культури, ветеранами війни, вчителями, студентами інших вузів, проводилися диспути і бесіди на етичні теми.

Активізувалась виховна робота і в студентському гуртожитку. Тут працював дискусійний



Учасники художньої самодіяльності, 2001 р.



Хор історичного факультету, 2003 р.



Юнацький ансамбль, 2000 р.



Вокальний ансамбль «Ярославна», 2003 р.



Вокальний ансамбль «Ярославна», 2005 р.



Танцювальний колектив істориків

Танцювальний колектив,
2000 р.

історико-патріотичний клуб «Відродження», проводилися літературно-художні вечори, зустрічі з цікавими людьми, вечори самодіяльного мистецтва, студентські свята, молодіжні дискотеки.

Студенти історичного факультету завжди були активними учасниками художньої самодіяльності. В першу чергу це виражалося у проведенні як загальноінститутських, так і факультетських концертів. Різними були форми цих оглядів художньої

самодіяльності: вечори відпочинку, академічні концерти, літературні композиції і театральні вистави, КВК і перегуки курсів та академічних груп, проникливі вечори-зустрічі «Від усієї душі», шефські виїзні концерти, вечірки у «Корчмі» і фольклорні новорічні вечорниці. За усіх часів (заідеологізованих, зрусифікованих, комуністичних і демократичних) виразною відмінністю художньої самодіяльності на факультеті була національна забарвленість.



Заняття в кабінеті археології

СЬОГОДЕННЯ ТА ШЛЯХ ДО МАЙБУТНЬОГО



В 2003 р. ректором Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського став його колишній випускник Олександр Васильович Шестопалюк. Новообраний ректор у своїй діяльності опирався на програму, що передбачала глибокі перетворення як в університеті загалом, так і в окремих структурних підрозділах. Олександр Васильович, маючи великий досвід роботи в освітній галузі, адже протягом двадцяти років до обрання ректором університету очолював професійно-технічне училище № 11, що увійшло до трійки кращих у колишньому СРСР, працював в обласному управлінні освіти (спершу заступником начальника, згодом — начальником), заступником голови Вінницької облдержадміністрації й опікувався освітою області, доводив, що сучасний університет, який століття готує вчителів, і надалі має бути кращим профільним вищим навчальним закладом

держави, провідним науковим, виховним і культурним центром Вінницького регіону.

Розпочалися зміни й на історичному факультеті. У 2004 р. деканом факультету було обрано його випускника 1983 р. кандидата історичних наук, доцента Юрія Анатолійовича Зінька.

Ю. А. Зінько присвятив рідному історичному факультету багато років. Основне кредо його діяльності таке: «Вагомі результати з'являються лише після тривалої старанної праці. Щоб отримати задоволення від роботи, а згодом — і визнання та повагу серед колег, потрібно повністю віддаватися улюбленій справі, витрачаючи на це весь свій час, зусилля та енергію»¹.

Ю. А. Зінько в якості пріоритетних завдань поставив збереження кращих надбань історичного факультету та підвищення його конкурентоздатності в сучасних умовах. Першочерговими завданнями стали підвищення наукового потенціалу на факультеті через захист



Олександр Васильович Шестопалюк,
доктор педагогічних наук, професор, Заслужений
працівник освіти України, ректор університету з 2003 р.



У дворі університету, листопад 2004 р.

кандидатських та докторських дисертацій, підвищення ефективності профорієнтаційної роботи, вдосконалення навчальної, виховної та наукової роботи.

В цей період зростає громадянська активність студентів, підвищується роль студентського самоврядування. Це особливо яскраво проявилось під час всеукраїнського політичного страйку у листопаді 2004 р. (Помаранчевої революції).

Студенти стали активніше долучатися до загальноуніверситетських справ, увійшли до складу Вченої ради університету і факультету, стали більше впливати на організацію повсякденного життя молоді.

У лютому 2005 р. рішенням Вченої ради університету історичний факультет було реорганізовано в інститут історії, етнології і права. Основна мета такого рішення — гідно вписатися в освітній простір, враховуючи сучасні перетворення у га-



Студенти під час листопадових подій 2004 р.



Зінько Юрій Анатолійович, декан історичного факультету, 2004–2005 рр.; декан-директор інституту історії, етнології і права з 2005 р.

лузі освіти, акумулювати європейський досвід та стандарти освіти, структурні зміни в університеті та отримати в рамках університету ширші права, певну автономію в прийнятті рішень, організації навчального процесу, бути більш мобільними у визначенні пропозицій на ринку освітніх послуг.

Серед викладацького складу інституту склалась гарна традиція співпраці та взаєморозуміння професійного досвіду та молодого завзяття. В інституті продовжували роботу досвідчені фахівці професори П. С. Григорчук, О. Г. Лойко, М. М. Кравець, Ю. І. Поп, О. П. Іваницька, І. І. Заєць, доценти С. Л. Калитко, О. А. Коляструк, П. М. Кравченко, А. К. Лисий, І. В. Мазило, І. П. Мельничук, О. І. Криворучко, А. М. Тростогон, О. І. Яременко, В. М. Мазур, В. А. Тучинський, старші викладачі М. Г. Вороліс, Т. І. Пилипенко та інші.

Так, професор університету П. С. Григорчук протягом 1991–2011 рр. очолював кафедру історії слов'янських народів, а з 2011 р. працює на кафедрі всесвітньої історії. Понад 40 років віддав він рідному факультету. Нині П. С. Григорчук — Відмінник освіти України, Почесний працівник Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, понад 20 років викладає курс «Історія слов'янських народів». П. С. Григорчук — талановитий та відомий в Україні науковець. Під його керівництвом видано 20 випусків «Наукових записок ВДПУ ім. М. Коцюбинського».



Ректор О. В. Шестопалюк зі студентами-першокурсниками, 1 вересня 2005 р.



Першокурсники, 2006 р.

Серія: Історія», які є одним з кращих фахових видань ВАК у розділі історичних наук. Як науковець створив власну наукову історичну школу. Під його керівництвом 6 випускників інституту захистили кандидатські дисертації й успішно працюють у педагогічному університеті². З-під пера науковця вийшло понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Його численні монографії, посібники, наукові статті та методичні рекомендації є значним внеском в організацію навчально-виховного процесу та підготовку фахівців-істориків³.

Серед членів кафедри історії слов'янських народів кандидат історичних наук, доцент Ю. А. Зінько. Він автор понад 150 наукових та навчально-методичних праць з історії України. Вчений досліджує історію Поділля, є одним з авторів книг «Вінниця. Історичний нарис», «Пам'ятки історії та культури Вінницької області: словникова частина» (Вінниця, 2011 р.), навчально-методичних посібників з важливих проблем світової та вітчизняної історії: «Нариси історії української культури» (Вінниця, 2012 р.), «Нариси історії Чехії» (Вінниця, 2012 р.). Ю. А. Зінько — член обласної редакційної колегії «Реабілітовані історією. Вінницька область», «Національної книги пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Вінницька область»⁴. За свою роботу нагороджений знаком «Відмінник



Кандидат історичних наук, професор І. І. Заєць



Гурток з археології України, 2005 р.

освіти України» (1999 р.), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2005 р.), Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України (1998, 2006, 2008 рр.) та обласною премією «Людина року — 2009» у номінації «Найкращий науковець».

До 2007 р. на кафедрі історії слов'янських народів працював знаний вчений-археолог Іван Іванович Заєць. Він автор ілюстрованої книги «Трипільська культура на Поділлі» — однієї з перших ґрунтовних монографій про археологічні знахідки трипільської культури на Вінниччині. Результатом його життєвого, наукового шляху стало цікаве автобіографічне видання «Далеке й близьке. Світлини пам'яті». Підсумком його 40-річної наукової діяльності стала монографія «Витоки духовної культури українського народу», яку він завершив на 84-му році життя. Пам'яті І.І. Зайця у 2007 р. була присвячена ХХІ наукова конференція, матеріали якої вийшли окремим виданням «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження». Крім наукових праць, у збірнику вміщено 24 статті-спогади про І.І. Зайця⁵.

Заслужений авторитет серед членів педагогічного колективу та студентів мав професор університету Олексій Герасимович Лойко, який тривалий



Кандидат історичних наук, професор О.Г. Лойко., 2005 р.



Доктор історичних наук, професор Ю.І. Поп

час очолював кафедру історії України. Він здобув авторитет серед студентів як висококласний фахівець, чуйна, виважена людина. О.Г. Лойко до останнього подиху (помер у 2009 р.) залишався справжнім патріотом Української держави. Протягом багатьох років він викладав навчальний курс «Історії України» для студентів I курсу, де прищеплював їм любов до рідної Вітчизни та почуття національної гідності.

Доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Микола Миколайович Кравець — автор багатьох наукових праць з історії робітничого і селянського руху, розвитку історичної науки на західноукраїнських землях у XIX–XX ст., історії українського козацтва. Він є автором монографій «Іван Франко — історик України», «Роль Запорізької Січі у визвольній боротьбі українського народу» (1999 р.) та інших досліджень⁶. Професор М.М. Кравець — автор близько 500 наукових праць. У 2006 р. він на рівні сучасних наукових вимог підготував розділ до першого тому праці «Історія українського селянства». Микола Миколайович був майстром художнього слова, написав понад 300 оповідань і новел, що вийшли друком у 13 томах протягом 2006–2008 рр.⁷



У комп'ютерному класі інституту, 2005 р.

До 2010 р. завідувачем кафедри всесвітньої історії, а тепер її професором є доктор історичних наук Юрій Іванович Поп, що протягом тривалого періоду залишається незмінним викладачем курсу «Нова і новітня історія країн Азії і Африки». Він є дослідником історії чеського робітничого та національно-визвольного руху кінця XIX — початку XX ст. Відмінник освіти України (2003 р.), автор понад 100 наукових праць. Загалом Юрій Іванович є одним із ветеранів інституту історії, оскільки працює в стінах університету з 1973 р., коли приїхав сюди після навчання в аспірантурі Одеського національного університету імені І. Мечникова⁸. Ю.І. Поп є автором одного з найновіших підручників з нової історії Азії і Африки (2012 р.), що отримав рекомендацію Міністерства освіти і науки, молоді та спорту як підручник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Історія». На сьогодні троє колишніх аспірантів Юрія Івановича стали кандидатами історичних наук⁹.

На цій же кафедрі працює доктор історичних наук, професор Ольга Павлівна Іваницька — провідний український фахівець з історії Іспанії XX сторіччя, авторка багатьох наукових монографій, навчальних посібників та статей, фундатор сучасної вітчизняної наукової школи іспаністики. Написала відомі монографії «Альфонсо III — король парадоксів» (2006 р.), «Франко — аудильо Іспанії» (2006 р.).

Знаними науковцями всеукраїнського рівня є доктор історичних наук, професор Ольга Анатоліївна Коляструк — автор багатьох наукових праць з соціальної історії, історії повсякденності в Україні, історії національної інтелігенції 20–30-х років XX ст., монографії «Інтелігенція УСРР у 1920-ті роки: повсякденне життя» (Харків, 2010); доктор історичних наук, професор Іван Миронович Романюк, який досліджує соціально-економічні та культурні процеси в українському селі у 50-х — першій половині 60-х рр. XX ст., є одним із авторів фундаментальної праці «Історія українського селянства», підручника з історії України для 8 і 11 класів; доценти Сергій Леонідович Калитко, Павло Миколайович Кравченко — автори багатьох наукових публікацій та праць, серед яких фундаментальні праці «Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932–1933 років в Україні. Вінницька область» (Вінниця, 2008), «Реабілітовані історією: У двадцяти семи томах. Том 1, 2, 3. Вінницька область» (Вінниця, 2006, 2007, 2010), «Голод та голодомор на Поділлі 1920–1940 рр. Збірник документів та матеріалів» (Вінниця, 2007).



Доктор історичних наук,
професор О. П. Іваницька, фото 1985 р.

Усі ці роки зі студентами інституту активно працює професор Анатолій Данилович Ткаченко, що виконував обов'язки першого проректора — проректора з навчальної роботи університету з 2003 до 2010 р. Він є людиною багатогранного таланту та великої ерудиції і надалі продовжує не втомно й енергійно працювати зі студентами¹⁰.

Майбутніми істориками опікується і проректор з науково-педагогічної та виховної роботи університету доцент кафедри історії України Олександр Іванович Криворучко. Олександр Іванович є справжнім організатором, локомотивом виховної роботи в університеті та його рідному інституті, організації студентського життя, дозвілля, радником при вирішенні студентських проблем¹¹. Він автор цілого ряду наукових праць з питань історії України та Поділля.

Тривалий час викладає навчальні курси з народознавства, української та зарубіжної культури, археології України кандидат історичних наук, доцент, перший проректор з науково-педагогічної роботи університету Сергій Олексійович Гусев. Він є автором монографії «Трипільська культура Середнього Побужжя рубежу IV–III тис. до н.е.»,

історико-краєзнавчого дослідження «Історія Літи-на з найдавніших часів до початку XX століття», навчальних посібників археологічної та українознавчої тематики. У вітчизняних і зарубіжних фахових виданнях опублікував понад 100 праць з археології та давньої культури, у яких обґрунтував існування на теренах Середнього Побужжя поселень синкретичної локальної групи трипільської культури IV–III тис. до н.е., описав рівень розвитку транспортних засобів часів Трипілля, систематизував трипільські моделі жител.

До 2010 р. курс історії України студентам історичного факультету викладав доктор історичних наук, професор Олексій Карпович Струкевич — дослідник проблем політичної свідомості, культури та історії України XVII–XVIII ст. О.К. Струкевич підготував підручники з історії України для 8, 9 та 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, які видані у співавторстві з двома іншими викладачами інституту — завідувачем кафедри історії України професором Іваном Мироновичем Романюком та завідувачкою навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля Тетяною Петрівною Пірус.

Продовжують завзято працювати зі студентами та передавати свій досвід і знання доценти Алла Михайлівна Тростогон — дослідниця історіографії, аграрної політики радянської влади і українського

села в 20–30-ті рр. XX століття, Анатолій Кононович Лисий — дослідник історії церкви в Україні та соціально-економічної історії УРСР у 1920–1930-х рр., Ігор Петрович Мельничук — дослідник історії козацтва, народних промислів, голодоморів на Поділлі у 1920–1940-х рр.

В інституті багато років за сумісництвом працює відомий український історик, знаний спеціаліст з соціально-політичної історії України й історії української культури XX ст. доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії ім. М.С. Грушевського НАН України, завідувач відділу історії України другої половини XX ст. Інституту історії України НАН України Віктор Михайлович Даниленко, який чимало робить для розвитку історичної науки, теоретико-методологічного забезпечення навчального процесу для підготовки фахівців-істориків. Студенти інституту мають можливість слухати високого науково-теоретичного рівня лекції, зокрема з історії селянства, освіти й науки, інтелігенції, церкви, національної політики, міжетнічних і міжнаціональних відносин, біографістики. Під керівництвом В.М. Даниленка викладачі інституту І.М. Романюк, О.А. Коляструк та О.А. Мельничук



Туристична поїздка до Браїлова з наставником академгрупи доцентом А.М. Тростогон



Конкурс «Красуня інституту», 2007 р.



Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України,
завідувач відділу історії України другої половини XX ст. Інституту історії України НАН України
Віктор Михайлович Даниленко (в центрі)



Семінарське заняття проводить професор О. А. Мельничук

захистили докторські дисертаційні дослідження, О. І. Криворучко, О. П. Рабенчук, І. Ю. Данілова — кандидатські дисертації.

Активно включились у навчальний процес молоді викладачі, які успішно захистили кандидатські дисертації: О. А. Неприцький (2003 р.), В. В. Кононенко (2004 р.), М. В. Коннова (2004 р.), Т. Р. Кароєва (2004 р.), Н. В. Жмуд (2005 р.), Ю. С. Степанчук (2006 р.), І. М. Батирева (2006 р.), Т. А. Мельничук (2006 р.), О. О. Стадник (2007 р.), І. І. Ніколіна (2007 р.), О. М. Кравчук (2007 р.), Н. П. Кузьмінець (2008 р.), А. В. Войнаровський (2008 р.), С. А. Лапшин (2009 р.), І. Ю. Данілова (2010 р.), В. О. Гребецьова (2011 р.). Стали докторами історичних наук О. К. Струкевич (2005 р.), І. М. Романюк (2006 р.), Ю. В. Легун (2007 р.), О. А. Мельничук (2010 р.), О. А. Коляструк (2010 р.). Якщо у 2004–05 н. р. в колективі інституту працювало 42 викладачі (2 доктори історичних наук, професори, 3 кандидати історичних наук, професори, 26 кандидатів історичних наук, доцентів), то у 2012 р. — 52 викладачі. Серед них докторів наук, професорів — 10, канди-

датів наук, доцентів — 37, без вчених ступенів — 5. Таким чином, майже 90% викладацького складу мають наукові ступені та вчені звання.

Важливу роль в організації підготовки вчителів історії відіграють кафедри всесвітньої історії (з 2011 р. завідувач кафедри — доктор історичних наук, професор О. А. Мельничук) та історії України, сьогодні — історії та культури України (з 2006 р. завідувач — доктор історичних наук, професор І. М. Романюк).

Потужним підрозділом у складі інституту є кафедра правознавства (завідувач — доктор педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, академік академії вищої школи України, ректор університету Олександр Васильович Шестоपालюк; до 2010 р. — кандидат наук з державного управління, доцент О. І. Яременко). Доцент О. І. Яременко забезпечує викладання фундаментального курсу «Конституційне право України». На кафедрі працюють професор О. А. Мельничук (історія держави і права зарубіжних країн, трудове право України), доцент В. В. Кононенко (теорія



Кафедра всесвітньої історії, 2012 р.



Кафедра історії та культури
України, 2012 р.



Кафедра правознавства, 2012 р.



Кафедра
етнології, 2011 р.



Доктор історичних наук, професор Л. С. Мельничук на відкритті виставки художниці Голуб

держави і права, екологічне та аграрне право України), ст. викладач І. Ю. Данілова (історія держави і права України, методика викладання правознавства), ст. викл. Т. І. Пилипенко (кримінальне право України, цивільне право України).

У 2006 р. в складі інституті розпочала роботу новостворена кафедра етнології (завідувач кафедри — доктор історичних наук, доцент Ю. В. Легун, в 2009–2010 рр. — кандидат історичних наук, доцент П. М. Кравченко, з 2011 по 2012 рр. — кафедра етнології та спеціальних історичних дисциплін, завідувач кафедри — доктор історичних наук, професор О. А. Коляструк).

Витоки кафедри етнології пов'язані з діяльністю у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського Народознавчого центру, започаткованого у 1993 р. доцентом кафедри української і зарубіжної культури Л. С. Мельничук. Понад 30 років життя (1974–2005 рр.) Лідії Семенівни Мельничук були тісно пов'язані з педінститутом: спочатку це студентські роки на історичному факультеті, потім — громадська діяльність у комітеті комсомолу, яка плідно поєднувалася з освітянською діяльністю, врешті — власне праця викладача й вихователя молоді. Упродовж тривалого і небайдужого спілкування зі студентами педагогічного університету як у навчальних аудиторіях, так і під час організації їхнього дозвілля Л. С. Мельничук відстежила серед молоді прагнення гідно почуватися в європейському культурному просторі і водночас зберегти свою ідентичність, виявити найкращі риси ментальної вдачі свого етносу та розкрити колорит народної



Л. С. Мельничук на святі «Подільська писанка», 2000 р.



У музеї інституту

стали складовою репертуару самодіяльного студентського колективу «Душі криниця». В експедиціях формувалися й визначалися майбутні спеціалісти — етнографи й етнологи, які пов'язали свою фахову діяльність з дослідженням етнокультури свого народу; серед них Віталіна Юрченко, Лариса Божко, Олена Кондратюк, Олеся Стасюк та ін. Колишні вихованці Л.С. Мельничук, тепер — вже дипломовані спеціалісти Ірина Батирева, Наталка Жмуд, Валентина Гребеньова, Валентина Москвіна стали співзасновниками кафедри етнології. У діяльності Народознавчого

традиційної культури. Мету постання народознавчого університетського осередку Л.С. Мельничук формулювала цілком ясно: «прилучення майбутнього вчителя до пізнання, збереження та розбудови культурно-історичної спадщини свого народу і роду».

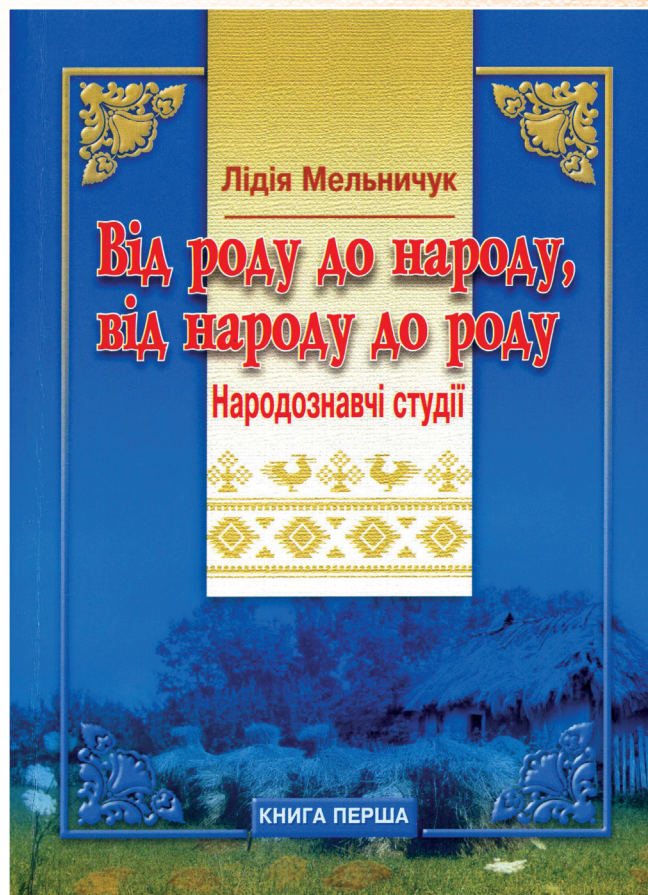
Розпочата нею системна науково-пошукова і навчально-практична народознавча робота у межах створеного Центру була глибоко усвідомленою відповіддю на гостру потребу суспільства в етноідентифікації. Зусиллями Л.С. Мельничук була розроблена його загальна концепція, визначені науково-дослідні, навчально-освітні і культурно-виховні цілі, продумані форми самостійної діяльності та співпраці з науковими і громадськими установами міста, області, України, зарубіжжя.

За ініціативою Л.С. Мельничук були проведені перші етнографічні експедиції, польові дослідження. Під час експедицій відбувалися знайомства з традиційно-звичаєвою культурою краю, сучасними народними майстрами, гончарями, технікою виготовлення та обпалювання виробів, безпосередні спроби участі студентів у технологічному процесі. За мету таких пошуків визначали й дослідження історії ремесел та промислів у селах та містечках Вінниччини, родинних занять тощо. Було записано чимало легенд, переказів, прислів'їв, народних обрядів, звичаїв та пісень, більшість з яких

Олексій Луцишин: спомин про Майстра



Книга професора Л.С. Мельничук про життя та діяльність заслуженого майстра народної творчості, гончара Олексія Луцишина



Наукові статті професора Л. С. Мельничук та спогади про автора

центру був задіяний також Віктор Косаківський, тоді співробітник Вінницького обласного краєзнавчого музею, а з 2000 р. — викладач педуніверситету.

Зусиллями Центру розроблено оригінальні методики навчально-виховної роботи як для вищих навчальних закладів, так і для загальноосвітніх шкіл та позашкільних культурно-освітніх установ. За десять років діяльності (1993–2003 рр.) при Центрі сформований етнографічний музей Поділля, колекція якого репрезентує народний побут, традиційні ремесла і промисли та декоративно-ужиткове мистецтво краю. Під час практик і польових досліджень почав складатися рукописний архів записів етнографічно-фольклорного й історико-краєзнавчого характеру.

У 2003 р. Л. С. Мельничук ініціювала Міжнародну науково-практичну конференцію «Народна культура Поділля в контексті національного виховання», яка була успішно проведена на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського й присвячена 10-річчю діяльності Народознавчого центру. До університету з різних куточків України, а також Росії, Білорусії з'їхалися понад 100 науковців і краєзнавців-етнографів, фольклористів, мистецтвознавців, істориків та філологів, які в доповідях і повідомленнях розглянули різноманітні аспекти

розвитку матеріальної і духовної культури регіону від найдавніших часів до кінця XX ст.

Вагомим внеском у вивчення гончарства на Поділлі стала монографія Л. Мельничук «Гончарство Поділля в другій половині XIX — XX століття: історико-етнографічне дослідження» (К., 2004).

Як наслідок реорганізації Народознавчого центру у 2005 р. постала навчально-наукова лабораторія з етнології Поділля, яку



Виставка картин вінницького художника В. Є. Козюка «Пам'яті подільської берегині» (Л. С. Мельничук), 2006 р.

очолила Т.П. Пірус, нині член Співки народних майстрів України і член Співки журналістів України.

Особлива увага приділяється традиційним народним ремеслам Поділля під час проведення майстер-класів. Усі бажаючі можуть у вільний від занять час навчитися плести з бісеру та соломки, робити витинанки та справжні подільські ляльки-мотанки, малювати на склі тушшю, розуміти подільську народну вишивку. Студенти в захопленні від зустрічей з майстрами Г.І. Данилюк, Є.С. Чугуноюю,



Дні народознавства «До Великодня» в етнографічному музеї інституту, 2010 р.



Майстер-клас з гончарства із членом Національної спілки майстрів народного мистецтва України Л.Л. Філінською, 2006 р.



Майстер-клас з соломоплетіння
для студентів-етнологів
Варшавського університету
(Польща) із Г. Ф. Чадюк,
майстром з виробничого
навчання університету, 2009 р.



Майстер-клас з писанкарства для учнів НВК № 2 м. Немирів на Днях народознавства «До Великодня»
з членом Національної спілки майстрів народного мистецтва України Т. П. Пірус



Фольклорно-етнографічний колектив «Душі криниця», керівник — К. Л. Пірус, 2011 р.



«Душі криниця», 2012 р.



Фольклорно-етнографічний колектив «Душі криниця» на святі «Великодні писанка» у ЗОШ №8 м. Вінниці



Учасники фольклорно-етнографічного колективу «Душі криниця» з учнями Бушанської ЗОШ Ямпільського району, 2009 р.

Н. Ю. Гуляєвою, Г. Ф. Чадюк, М. О. Верховою (Юрченко), Т. С. Рафаловською, подружжям Є. М. та В. І. Слободинських, Н. М. Шпак, які щедро діляться своїми знаннями, власним життєвим досвідом, частинкою своєї душі. Наявність в лабораторії справжнього гончарного круга робить неповторними майстер-класи з гончарства, які проводять члени Національної спілки майстрів народного мистецтва України Л. Л. Філінська та О. О. Верхова-Єднак. Творча співпраця з народними майстрами

Вінниччини дозволяє студентам долучатись до народних ремесел. Двічі на рік (навесні та восени) в університеті проводяться Дні народознавства. Особливо популярними є майстер-класи з писанкарства у березні-квітні, під час Днів народознавства «До Великодня». Студенти, викладачі, співробітники, гості університету отримують знання про традиційну подільську писанку та навчаються її писати, дізнаються про сучасних писанкарів. У стінах університету Т. П. Пірус проводить спеці-



У музеї навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля. Посуд подолян, 2006 р.



У музеї навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля. Одяг подолян, 2006 р.

альні майстер-класи — бажаючих навчають правильно писати писанки.

При лабораторії діє фольклорно-етнографічний колектив «Душі криниця» (керівник — К. Л. Пірус), сформований зі студентів-етнологів інституту і ґрунтується на відтворенні власних польових автентичних зразків духовної культури, зібраних переважно крізь призму дисциплін українознавчого циклу та навчальних етнографічних практик. Протягом майже 15 років колектив «Душі криниця» відіграє важливу роль у навчально-ви-

ховному процесі, у формуванні позитивного ставлення студентської молоді до музичної культури українського народу, до його традицій, звичаїв та обрядів. Він досліджує та популяризує народні молодіжні традиції, етикет, символи та обереги, обрядовий та побутовий фольклор.

З утворенням кафедри етнології лабораторія увійшла до її складу як структурний підрозділ. За час існування кафедри її викладачі здійснили понад 50 польових експедицій селами Вінницької та Хмельницької областей. Як результат п'яти наукових експедицій, проведених у 2006–2007 рр. ученими Вінниці та Києва в тісній співпраці з місцевими краєзнавцями, вийшли фундаментальні історико-етнографічні праці «Легенди з-над сивого Бужка» та «Буша», присвячені природі, археології, історії, етнографії та фольклору подільських сіл, за науковою редакцією В. А. Косаківського. В них зібрані матеріали про минуле й сьогодення унікальних подільських сіл, їхню чарівну природу, пам'ятки археології, топоніміку, народну архітектуру, ремесла та промисли, народний одяг, звичаї, обряди, фольклор тощо.

Завдяки етнографічним практикам сформувалася значна частина рукописного та музейного фондів лабораторії. На сьогоднішній день рукописний фонд ННЛ з етнології Поділля містить понад 2,7 тис. од. зб.; фондова колекція нараховує близько 3800 од. зб., 425 із них представлено в постійно діючій експозиції етнографічного музею. З фондової колекції кафедри були експоновані тематичні виставки, серед них «Подільський рушник», «Народний одяг подільян», «Народна іграшка», «Великодня писанка» (з використанням авторських робіт Т. П. Пірус), «Великодні обереги», «Гончарство Східного Поділля», «Килими Поділля» (з залученням приватної колекції В. Косаківського), а також мистецькі презентації: «Між



У музеї навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля. Подільський рушник, 2006 р.



Старший викладач кафедри етнології В. А. Косаківський
в музеї лабораторії з етнології Поділля, 2008 р.

вічністю і часом» А. Паніматченко, «Казки світла» С. Мелабанської, «Рукотворне диво» І. Тесленка.

В 2012 р. колектив кафедри розпочав видавничу серію «Подільська інтонація» за археологічною та етнографічною колекціями кафедри та лабораторії. Вже вийшли друком «Археологічна колекція», «Традиційна писанка Поділля», «Подільська вишивка».

Разом з Державним архівом Вінницької області кафедра розпочала комплектування збірки електронних копій подільських світлин «Старе подільське фото», які використовуються для ство-

рення фотовиставок та ілюстрування профільних видань. У межах університетської експозиції були проведені фотовиставки «Подільська хата», «Подільське весілля», «Традиційні заняття та промисли подолян», «Стежками етнографічних експедицій Л. С. Мельничук», «Світ дитинства» та ін. У травні 2011 р. у циклі «Історія подільського села» було представлено на світлинах село Житники Мурованокурилівецького району, наступного року — село Перекоринці цього ж району. Фотокартки збирали до шкільного музею учні за ініціативою учителя історії, колишнього випускника інституту Р. В. Крохмалюка для відтворення минулого і сучасного життя рідного краю. Світлини на виставках розкривали наступні рубрики: «Ми — українці», «Народження сім'ї», «Міцна сім'я — міцна держава», «Наша слава не вмере, не загине!», «Діти — наша радість», «Школа — наш рідний дім», «Трудові будні», «Народні умільці», «Ансамбль "хор-ланка"», «Краєвиди села», «Цілющі джерела» тощо.

З 1 березня 2012 р. кафедру етнології та спеціальних історичних дисциплін реорганізовано. На її базі утворено секцію етнології кафедри історії України.

З 2006 р. до складу інституту увійшла кафедра філософії, яка у 2010 р. була об'єднана з кафедрою політології (завідувач — кандидат історичних наук, доцент А. Д. Ткаченко, згодом —

доктор історичних наук, професор О. К. Струкевич) і отримала назву кафедри філософії та суспільно-політичних дисциплін (завідувач кафедри — кандидат філософських наук, доцент В. М. Белінський). На початку 2011 р. до неї було приєднано кафедру культурознавчих дисциплін, що діяла в університеті з 1980 р. як кафедра наукового атеїзму, етики та естетики.

В процесі подальшої реорганізації кафедр інституту у травні 2012 р. секція етнології кафедри історії України переведена на кафедру філософії та суспільно-політичних дисциплін і на цій базі утво-



В гостях у студентів учні й учителі та хор-ланка с. Житник Мурованокуриловецького району



Історики в читальному залі університету



Студенти інституту проводять круглий стіл, присвячений 90-річчю
II-го Зимового походу армії УНР, книгарня «Є», 2011 р.



Кафедра філософії, 2011 р.

рено кафедру філософії, соціально-політичних дисциплін та етнології. Завідувачем кафедри обрано доктора історичних наук, професора О. А. Коляструк. В складі кафедри працюють кандидат історичних наук, професор А. Д. Ткаченко, кандидати філософських наук, доценти В. М. Белінський,

В. І. Гриб, В. В. Дудар, Н. В. Євтушенко, О. П. Конотопенко, П. Л. Куліш, старші викладачі К. В. Кротов, кандидати історичних наук, доценти Т. Р. Кароева, Н. В. Жмуд, І. М. Батирева, С. А. Лапшин, старші викладачі В. А. Косаківський, В. О. Гребеньова, старший лаборант О. М. Дмитревська.



Дирекція інституту, 2012 р.



Секретар-друкарка
дирекції Н. М. Романюк,
старший лаборант
Л. В. Кравчук
та студентка Д. Гичак

Потужною командою із директором інституту працювали заступник директора з навчальної роботи доц. В. В. Кононенко, дослідник соціальної історії України другої половини ХХ ст., історії національних меншин України та Поділля цього періоду, заступник директора з виховної роботи доц. В. А. Тучинський, дослідник питань національних меншин України, заступник ди-

ректора з наукової роботи доц. Ю. С. Степанчук, дослідник доби козацтва в історії України. Сьогодні Ю. С. Степанчук виконує обов'язки заступника директора з навчальної роботи, а заступником директора з наукової роботи став доцент А. В. Войнаровський.

Важко уявити колектив без секретаря-друкарки Наталії Миколаївни Романюк, яка понад



Лекцію з історії слов'янських народів читає професор П. С. Григорчук, 2012 р.



В спеціалізованій аудиторії матеріальної культури Поділля заняття проводить доцент С. Л. Калитко., 2011 р.

30 років сумлінно працює в дирекції інституту, а також старших лаборантів кафедр Т.Є. Куциної, З.О. Курильової, С.П. Пераківської, Г.Ю. Засядько, Л.В. Ясинецької, методиста заочної форми навчання Г.В. Дачук. Вони більшу частину свого життя працювали поруч з викладачами, віддаючи свої сили і розум заради процвітання рідного інституту. Сьогодні їхню справу продовжує молодий склад лаборантів інституту: Л.В. Кравчук, Н.О. Бондаренко, О.А. Усатюк, О.В. Батюк, В.В. Москвіна, Л.С. Передерко, С.В. Колногозюк.

Впродовж багатьох років комендантом гуртожитку, в якому проживає понад 270 студентів, працювала О.П. Хазар'янц, а з 2011 р. — А.А. Бушинська. Завдяки їхній наполегливій праці в гуртожитку створено належні побутові умови проживання студентів та організовується змістовне дозвілля. З ініціативи студентського самоврядування у гуртожитку обладнано малу спортивну залу для занять із важкої атлетики, настільного тенісу, шахів та шашок.

Завдяки наполегливій та послідовній роботі дирекції, завідувачів кафедр, усього колективу інституту історії, етнології і права у 2006 р., а потім і у 2011 р. отримав право продовжувати підготовку студентів за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» і «магістр» зі спеціальності «Історія» (галузь знань «Гуманітарні науки») в ході акредитаційної експертизи спеціальності, що повністю відповідала державним вимогам і гарантувала відповідну якість підготовки спеціалістів, а тому була акредитована за четвертим рівнем. На сьогодні колектив інституту здійснює підготовку фахівців-істориків з урахуванням спеціалізацій правознавство та українознавство й краєзнавчо-туристична робота.

Продовжується підготовка фахівців за заочною формою навчання, відновлена у 1992 р. Першим методистом заочної форми навчання була Т.Є. Куцина, а з 1996 р. цю роботу виконує Галина Василівна Дачук. З того часу підготовлено близько 2 тисяч спеціалістів, що навчалися безвідривно. У 2010–11 н.р. була запроваджена підготовка за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».



Табір археологів відвідав уродженець Ямпільщини, дослідник-краєзнавець, колишній студент історичного факультету, генеральний директор Вінницьоблагроліс М.Л. Вдовцов та декан історичного факультету Ю.А. Зінько, с. Буша, 2005 р.



Засідання ради студентського самоврядування інституту, 2012 р.



Археологічна практика студентів-першокурсників в історико-культурному заповіднику «Буша» Ямпільського району, 2005 р.

Свої теоретичні знання студенти-історики закріплюють під час педагогічної практики у загальноосвітній школі, правової — в органах МВС, прокуратури, суду, а також музейно-архівної і польової

археологічної практики. З 2004–05 н. р. була відновлена польова археологічна практика студентів-першокурсників, яка останні роки не відбувалася через недофінансування, а студенти обмежувалися



Археологічна практика студентів-першокурсників
в історико-культурному заповіднику «Буша» Ямпільського району, 2005 р.



Спалення трипільського житла,
реконструкція, Тальянки,
Черкаська область

вивченням фондів археологічного відділу обласного краєзнавчого музею.

Прагнення дирекції інституту відновити археологічні польові дослідження підтримав колишній студент історичного факультету, уродженець Ямпільщини, дослідник-краєзнавець, член спілки письменників Вінниччини, генеральний директор «Вінницяоблагроліс» Михайло Леонтійович Вдовцов, який підтримав власними коштами, допоміг організувати харчування археологів, облаштувати табір й налагодити належні побутові умови проживання студентів. Співпраця дозволила студентам-першокурсникам влітку 2005–2007, 2009 рр. під керівництвом досвідченого археолога старшого викладача В. А. Косаківського проводити археологічні дослідження у с. Буша Ямпільського району на Вінниччині. Під час археологічного дослідження встановлено, що пам'ятка багат шарова і налічує дев'ять культурних шарів: три трипільських, чорноліський, скіфський, черняхівський, ранньослов'янський, києворуський та пізньосередньовічний. Серед ар-

хеологічних знахідок були предмети трипільської культури (IV–III тис. до н. е.) та козацької старовини (переважно XVII ст.)

У 2007 р. студенти-історики взяли участь у археологічних дослідженнях у с. Легедзено Тальнівського району Черкаської області. Керівництво науковою експедицією на об'єктах Аполянка та Тальянки здійснювали співробітники Інституту археології НАН України, досліджуючи залишки трипільської культури та скіфський курган (місцева назва — «Копана могила»). У 2008 р. студенти інституту проводили археологічні розкопки на давньоруських городищах м. Вінниці. У 2009 р. студенти-історики у складі археологічної експедиції Інституту археології НАН України проводили дослідження біля с. Бернашівка Могилів-Подільського району.

У 2012 р. студенти проходили археологічну практику у складі двох археологічних експедицій Інституту археології НАН України. Дністровська археологічна експедиція (керівник — кандидат історичних наук Д. В. Чорновіл) досліджувала пам'ятки



У таборі студентів-археологів обід приготовлений на «відмінно», с. Межирів Жмеринського району, 2012 р.



Дослідження пам'ятки трипільської культури «Ожево-острів»
біля с. Ожево Сокирянського району Чернівецької області. Дністровська археологічна експедиція, 2012 р.



Учасники II міжнародної
наукової конференції
«Національна
інтелігенція в історії
та культурі України
у XIX–XX століттях»,
жовтень 2006 р.

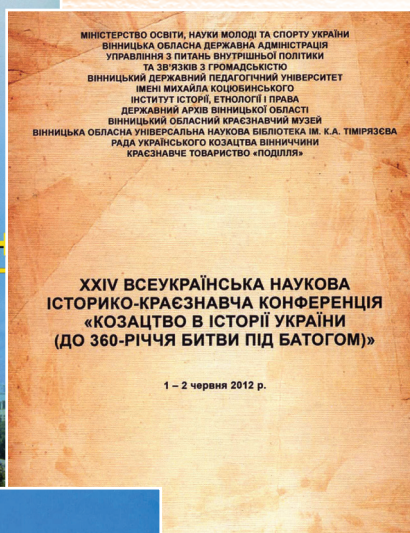
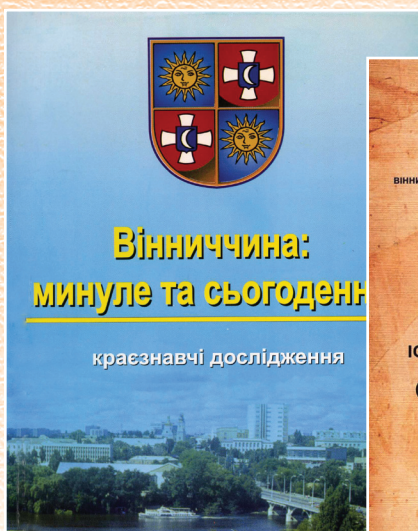
трипільської культури «Ожево-острів» біля с. Ожево Сокирянського району Чернівецької області. Пам'ятка знаходиться на острові на р. Дністер. Студенти-практиканти взяли участь у дослідженні залишків кількох трипільських жител. Северинівська експедиція (керівник — кандидат історичних наук Ю.В. Болтрик) вивчала Северинівське городище скіфського часу (друга половина VI — перша половина V ст. до н. е.), яке знаходиться біля с. Межирів Жмеринського району на Вінниччині. Археологи вивчали особливості фортифікації городища, для цього було зроблено переріз валу городища.

Під час проходження археологічної практики студенти-історики мали змогу практично закріпити теоретичні знання з дисципліни «Археологія України», одержані на лекціях і семінарських заняттях під керівництвом доцента С.О. Гусева, а саме з методики виявлення та розкопок пам'яток археології.

Інститут історії, етнології і права є важливим центром історичної науки в регіоні. Щороку на базі інституту відбуваються міжнародні і всеукраїнські наукові конференції, гостями яких є відомі науковці не тільки з України, а й з інших країн. У 2004 та 2006 рр. на базі інституту були проведені I та II Всеукраїнські наукові конференції «Національна інтелігенція в історії та культурі України в XX–XXI ст.», що стали відомим вітчизняним науковим форумом з дослідження питань національної інтелігенції. У 2008 р. ця конференція набула міжнародного статусу.

Традиційними стали краєзнавчі конференції, основна мета яких — вивчення та популяризація історії Вінниччини. Після деякої перерви у жовтні 2005 р. була проведена XX Вінницька наукова історико-краєзнавча конференція, у роботі якої взяли участь близько 100 учасників. За наслідками конференції було опубліковано збірник наукових праць «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження».

У 2007 р. була проведена XXI, а у 2009 р. — XXII Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження», що була присвячена 360-річчю створення Української держави. У листопаді 2008 р. в інституті проведена Всеукраїнська науково-практична конференція до 200-річчя М. Пирогова. 100-річчю заснування Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського була присвячена XXIII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження».



Збірники статей Всеукраїнських Вінницьких наукових історико-краєзнавчих конференцій



Наукова конференція про голод та голодомор в Україні у 1920–1940-х рр. та презентація книги «Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні. Вінницька область», листопад 2008 р.



минуле та сьогодення», що відбулася у жовтні 2011 р. 360-річчю битви під Батогом присвячена XXIV Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Козацтво в історії України» (2012 р.).

Науковці інституту досліджують питання європейської інтеграції України. У травні 2006 р. на базі інституту відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроатлантична інтеграція: реалії та перспективи». У роботі конференції були задіяні 150 учасників. Дана тематика була продовжена у травні 2007 р. науковою конференці-

єю «Євроінтеграційні процеси: міжнародна і регіональна співпраця» та круглим столом «Україна–НАТО: політико-правовий аспект», що відбувся у травні 2008 р.

Інститут часто стає базою для проведення наукових конференцій, на яких обговорюються складні питання української історії радянського періоду. Так, у 2011 р. відбулись Всеукраїнські наукові конференції «Рух опору в Україні у роки Другої Світової війни» та «Трагічні сторінки історії Поділля радянської доби».



Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.
Серія: Історія. Випуск I, XX



У гостях декан
історичного
факультету ХНПУ
ім. Г. Сковороди
доцент С. В. Бережна,
2007 р.



З польськими колегами



На конференції в університеті Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві

Колектив інституту історії, етнології і права продовжує формування фахового наукового видання «Наукові записки ВДПУ. Серія: Історія», головним редактором якого є професор університету П. С. Григорчук, та видає «Вісник інституту історії, етнології і права» (головний редактор — доцент Ю. А. Зінько).

Інститут має тісні наукові зв'язки з провідними науковими установами та вузами України й зарубіжжя. Міцна наукова співпраця склалась з інститутом історії України НАН України, Національним педагогічним університетом ім. М. П. Драгоманова, Кам'янець-Подільським Національним університетом ім. І. Огієнка, Харківським Національним педагогічним університетом ім. Григорія Сковороди. Активізувалася міжнародна співпраця: укладені договори про співпрацю з Інститутом етнографії і культурної антропології Варшавського університету та університетом Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (Польща), Гомельським державним університетом (Білорусь), історичним факультетом і міжфакультетською лабораторією з вивчення матеріальної і духовної культури та міжконфесійних зв'язків народів Поволжя Нижньогородського дер-

жавного педагогічного університету (Росія). Серед форм співпраці — стажування викладачів та студентів, участь у наукових конференціях, проведення спільних науково-методичних заходів, обмін науковою та методичною продукцією.

У травні 2008 р. студенти інституту взяли участь у міжнародній науковій конференції у Варшавському університеті імені Кардинала Стефана Вишинського, де обговорювали проблеми польсько-українських відносин. У березні 2009 р. директор інституту історії, етнології і права доцент Ю. А. Зінько і завідувач кафедри етнології доцент Ю. В. Легун перебували у Варшавському університеті, знайомились із роботою інституту етнографії і культурної антропології та брали участь у роботі міжнародної конференції з питань етнографії польсько-українського прикордоння. Започатковано спільний науковий проект з вивчення етнографії Східного Поділля. В рамках співпраці на Вінниччині перебувала група варшавських вчених на чолі з директором інституту етнографії і культурної антропології професором Лехом Мрозом, які досліджували питання етнографії Поділля. В межах цього проекту діють об'єднані дослідницькі викладацько-студентські групи, які



Студенти-четвертокурсники, 2006 р.



Лекцію в університеті
Кардинала Стефана
Вишинського у Варшаві
читає декан-директор
інституту Ю. А. Зінько,
2010 р.



II міжнародний українсько-польський науковий круглий стіл з теми «Трудне братерство», травень 2010 р.



проводять польові дослідження у селах області. Влітку 2009, 2010 і 2012 рр. групи польських студентів і викладачів спільно з викладачами кафедри етнології нашого університету та студентами-істориками спеціалізації «українознавство» проводили етнографічні дослідження у с. Мурафа та інших селах Шаргородського району.

Співпраця з польською стороною відкрила можливості закордонного стажування краєвих студентів інституту. Польська сторона створює належні умови стажування, здійснює висококваліфіковане наукове керівництво з тем досліджень сту-

дентів. У 2008 р. пройшла двомісячне стажування у Варшавському університеті Тамара Демиденко, в 2009 р. — Тетяна Левченко і Мар'яна Зінчук, у 2010 р. — студентка магістратури Юлія Пачос. Наші студенти досліджуючи свої наукові проблеми, мають можливість працювати у Варшавській народній бібліотеці та бібліотеці Варшавського університету, польських архівах.

Викладачі інституту запрошуються для лекційних викладів до навчальних закладів Польщі. Курс лекцій з етнографії Поділля для студентів-етнологів Варшавського університету прочитала



Міжнародна наукова конференція «Україна і Польща: історичне сусідство», травень 2012 р.



II етап Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історичних наук.
Голова журі — доктор історичних наук, професор, член кореспондент АН України НАН України
В. М. Даниленко (другий праворуч), травень 2006 р.



Переможці II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з культурології, квітень 2011 р.

доцент кафедри етнології І.М. Батирева, лекції з проблеми голоду 1932–1933 рр., новітньої історії України прочитав в університеті Кардинала Стефана Вишинського директор інституту, доцент Ю.А. Зінько.

У рамках співпраці з зарубіжними університетами проводяться спільні наукові конференції. В травні 2010 р. в нашому університеті відбувся II міжнародний студентський круглий стіл з теми «Трудне братерство» та обговорення історичної проблеми «Поляки на Поділлі», а у травні 2012 р. — міжнародна наукова конференція «Україна і Польща: історичне сусідство»; видано збірник наукових праць її учасників.

Інститут історії етнології і права здавна славиться плідною студентською науковою роботою. Тут щорічно відбуваються звітні наукові студентські конференції, на основі яких видається збірник наукових праць кращих студентів-науковців «Вісник студентського наукового товариства». Інститут став базою багатьох всеукраїнських сту-

дентських наукових форумів. Так, відповідно до наказу МОН України, у вересні 2005 р. Вінницький державний педагогічний університет став базовим для проведення II етапу Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історичних наук, який проходив на базі інституту історії, етнології і права в 2007 та 2008 рр. У квітні 2011 р. на базі інституту відбувся II етап Всеукраїнської студентської олімпіади з культурології.

Рівень організації наукової роботи в інституті сприяв тому, що фактично щороку студенти інституту ставали переможцями різноманітних конкурсів, олімпіад, учасниками студентських конференцій та круглих столів. У травні 2006 р. у м. Дніпропетровську на II етапі Всеукраїнської олімпіади з історії перше місце виборов студент Василь Кононенко, а друге — студентка Наталія Лаас. По завершенню навчання в університеті вони були зараховані до аспірантури Інституту історії України НАН України. У травні 2006 р. відбувся II етап Всеукраїнського конкурсу студентських



Учасники II етапу
Всеукраїнського конкурсу
студентських наукових робіт
з історичних наук,
травень 2008 р.



Ректорську відзнаку «Кращий студент ВДПУ» студенту IV курсу Павлу Поліщуку
вручає перший проректор з науково-педагогічної роботи доцент С. О. Гусев, 2012 р.



Почесні Грамоти студентів інституту — переможців Всеукраїнських олімпіад та конкурсів

наукових робіт з історичних наук, де Наталія Лаас стала переможцем. У цьому ж році студентка III курсу Тамара Демиденко виборола перше місце у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з проблем європейської інтеграції у Львівському Національному університеті ім. І. Франка, а студентка Альона Садовська посіла друге місце у Всеукраїнському конкурсі з профспілкової тематики з роботою «Профспілки як захисник права і інтересів молоді людини». На початку квітня 2007 р. студентка IV курсу Тамара Демиденко взяла участь у роботі Міжнародної наукової студентської конференції у Болгарії, а у 2008 році на II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських робіт з історичних наук у Вінниці вона отримала диплом переможця за перше місце. Друге місце посіла студентка Юлія Головкіна. У травні 2009 р. студентка магістратури інституту Мар'яна Зінчук стала призером Всеукраїнського конкурсу на кращу наукову роботу студентів, аспірантів та молодих вчених з профспілкової тематики. У цьому ж році на II етапі

Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історичних наук у м. Херсоні друге місце виборола Мішук Яна, а третє — студент магістратури Микола Смірнов; у 2010 р. за наукову роботу на тему «Браїлівський Свято-Троїцький монастир» він став переможцем Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, який проводили МОН і АПН України на базі Херсонського державного університету. Цього ж року призером Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історії стала Анастасія Rogozovska. У квітні 2011 р. студент інституту Сергій Роїк виборов перше місце на Всеукраїнській олімпіаді з культурології. Справжній триумф для наших студентів відбувся у березні 2011 р. на Всеукраїнському конкурсі студентських робіт з історичних наук у м. Херсоні, де студентка магістратури Анастасія Rogozovska виборола перше місце, а Сергій Роїк — друге. Студенти-призери нагороджені Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та ректорською відзнакою «Кращий студент ВДПУ».



Свято осені в університеті, 2007 р.



Новорічний студентський ярмарок, 2008 р.



Свято-ярмарок «Подільська осінь», 2012 р.



Хор історичного факультету, 2004 р.



Хор історичного факультету, 2005 р.



Учасники художньої самодіяльності, 2011 р.



Футбольна команда
інституту, 2011 р.

Успішним для інституту був 2012 р. Студентка IV курсу Лілія Вознюк на Всеукраїнській олімпіаді з історії у Харківському національному університеті ім. Г. Сковороди виборола друге місце. Призером на Всеукраїнській олімпіаді з педагогіки, яка проходила у Ялтинському університеті, став четвертокурсник Олександр Федоришен (друге місце).

Студенти-науковці мають можливість продовжувати навчатися в аспірантурі та докторантурі зі спеціальностей «Всесвітня історія», «Історія України», «Історія науки і техніки», які діють на базі інституту.

Викладачі та студенти інституту розвивають наукові контакти із загальноосвітніми школами області. Так, у лютому 2007 р. викладачі інституту спільно з управлінням освіти Вінницької обласної державної адміністрації підготували і провели конкурс учнівських робіт з історії Вінниччини серед старшокласників з нагоди 75-річчя утворення Вінницької області. Журі конкурсу розглянуло 260 учнівських робіт з історії Вінниччини. Прикладом плідної співпраці з школами та учнівською молоддю стала олімпіада з історії рідного краю серед учнів старших класів, яка відбулася у травні 2007 р.

Така співпраця є необхідною для дослідження та вивчення історії краю й важливим кроком для формування контингенту майбутніх абітурієнтів інституту.

В інституті діють органи студентського самоврядування, які координують наукову діяльність, соціально-побутове життя, здійснюють захист прав студентів та організовують їхнє дозвілля, художню самодіяльність та спортивно-масову роботу. Останнім часом в інституті підтримуються славні спортивні традиції, в його колективі виросли яскраві спортивні постаті. В 2001 р. студент інституту Сергій Гончаренко виконав норматив майстра спорту. Під час навчання в університеті цей здібний юнак входив до складу збірної України з легкої атлетики. Переможцями та призерами Всеукраїнських змагань ставали студенти інституту Ірина Кочубейник — призерка зимового чемпіонату України з легкої атлетики в закритих приміщеннях 2005 року, Степан Шевчук — бронзовий призер кубку України серед студентів 2006 року, Ольга Мазур — майстер спорту, чемпіон України з спортивного орієнтування, Олександр Остаповець — призер Всеукраїнських змагань з 12-годинного бігу. Розвивається



Команда KBK «Просто так», 2002 р.



Вокально-інструментальний ансамбль історичного факультету.
Соліст — Віктор Бронюк



Фрагмент вистави «Фараони» у виконанні студентів театрального гуртка Віктора Бронюка та Романа Тишкевича, 2003 р.

масовий спорт. Сьогодні збірні команди інституту є призерами університетських змагань з міні-футболу, баскетболу та кульової стрільби.

Значна увага приділяється розвитку художньої самодіяльності. Популярним серед студентів залишається вокальний ансамбль «Ярославна». Впродовж багатьох років команда КВК інституту «Просто так» ставала переможцем університетських, а також міських та обласних змагань клубу кмітливих. Душею команди були Ілля Максимчук, Максим Березюк, Микола Бесарабов, Юрій Малогловець, Сергій Лапшин, Ірина Буднікова, Олександр Філінков, Роман Касперевич, Дмитро Софіна, Дмитро Лебедев, Олександр Гнатюк. Керівник

популярного нині в країні гурту «ТІК» Віктор Бронюк, випускник історичного факультету 2003 р., свій шлях до великої сцени розпочинав у студентській художній самодіяльності факультету. В той час активну участь у художній самодіяльності брали студенти Руслан Гега, Костянтин Штифурак, Олександр Козловець, Ольга Севастьянова та багато інших.

Сьогодні в інституті активно працює драматична студія «Клію», керівником якої є студент Олександр Федоришен. Популярними залишаються бальні танці. Студент інституту Юрій Огньов є багаторазовим переможцем Всеукраїнських та обласних конкурсів бального танцю.



Під час літньої польової практики, 2005 р.

За копіткою щоденною навчальною, науковою, методичною, виховною роботою колектив інституту не забуває про власний відпочинок. Стали традицією щорічні екскурсійні поїздки студентів та викладачів до міст Києва, Львова, Кам'янця-Подільського, Умані, Меджибожа; колективні відвідування Він-

ницького обласного академічного драматичного театру, вечори відпочинку, відзначення днів народження, спортивні змагання тощо. Цікаві і різноманітні форми проведення дозвілля позитивно впливають на формування колективу, роблять викладацьке і студентське життя змістовним і незабутнім.



На катамаранах по Південному Бугу



Під час посвяти
у першокурсники,
2011 р.



Першокурсники біля пам'ятника Михайла Коцюбинського, 2012 р.



У комп'ютерному класі, 2012 р.



Під час посвяти
у першокурсники,
2012 р.

Нині інститут історії, етнології і права — це один із провідних інститутів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

За свою багатолітню історію інститут став сучасним підрозділом університету із значною науковою, навчальною та матеріальною базою, у якому висококваліфікований професорсько-викладацький склад готує фахівців для загальноосвітніх шкіл. Фах учителя історії і правознавства, історії та українознавства й краєзнавчо-туристичної роботи за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст і магістр опановують близько тисячі студентів денної та заочної форми навчання. Тільки за останні 40 років підготовлено більше п'яти тисяч спеціалістів-істориків. Випускники інституту успішно працюють у вищих навчальних закладах, гімназіях, ліцеях, технікумах, професійно-технічних училищах, музеях, архівах, екскурсійних бюро, засобах масової інформації, а також в правоохоронних органах та органах державної влади.



Випускники магістратури, 2010 р.

* * *

Інститут пишається своїми випускниками, які успішно працюють у системі освіти, віддаючи знання, набуті в педагогічному університеті, молодим поколінням. Серед учителів, які самовіддано працюють з школярами, — сотні талановитих, самобутніх особистостей. Серед них Н. А. Тітова — директор НВК-ЗШ І–ІІІ ступенів № 6 Вінницької міської ради, яка відзначена нагрудними знаками «Відмінник освіти» та імені Василя Сухомлинського, переможець міського конкурсу «Директор року», лауреат Всеукраїнського конкурсу «100 кращих керівників України», а школа, якою вона керує, ввійшла до 100 кращих шкіл України.

Відмінник освіти України М. Б. Калініна (Вінницька ЗШ № 7) підготувала близького 30 переможців та призерів Всеукраїнських олімпіад з історії та правознавства. Вихованці Т. В. Гедзюк (Вінницька ЗШ № 23), Г. П. Каспрові (Вінницька ЗШ № 26) є переможцями конкурсів учнівської творчості та олімпіад з правознавства.

Учні А. М. Поліщук (Вінницька ЗШ № 32), В. О. Сичової (Вінницька ЗШ № 30), Т. Г. Нальотової (директор Вінницької ЗШ № 35), В. В. Середюка (Вінницька ЗШ № 11), Р. В. Губаля (Вінницька ЗШ № 18), Ю. П. Волос (Вінницька фізико-математична гімназія № 17), Л. В. Кривцун (Вінницька ЗШ № 22), О. І. Черешнюка (Вінницька ЗШ № 15), Г. Д. Гирич (Вінницька ЗШ № 15), Н. Б. Грабчак (Вінницька ЗШ № 8), В. М. Костюка (Вінницька ЗШ № 9) — переможці та призери II–III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з історії, конкурсів учнівської творчості.

У Барському районі авторитет і повагу серед освітян здобули С. П. Стребкова, учитель історії і правознавства Барської ЗШ № 3, переможець конкурсу «Вчитель року»; В. І. Крушельницький (Войнашівська ЗОШ), В. О. Калінінська (Барська ЗШ № 4), С. М. Томенко (Гаївська ЗОШ).

Визнаними фахівцями вважають учителів історії та правознавства у м. Хмельнику В. В. Топоровську та Т. І. Басюк. Добре відомий у Хмельницькому районі своїми історико-краєзнавчими дослідницькими проектами вчитель історії та директор Воронівської СЗОШ І–ІІ ст. М. Н. Дорош, автор низки навчальних посібників та книг з історії краю, численних публікацій у пресі.

Вчитель-методист Пеньківської СЗШ Літинського району І. М. Коломієць є не лише гарним учителем, а й активним громадським діячем, депутатом районної ради, надрукував книгу «ОУН-УПА на Вінниччині в роки боротьби за українську самостійну державу».

Переможцем обласного конкурсу «Лідери подільської освіти 2011 р.» та Всеукраїнського конкурсу «Директор ХХІ ст. 2012» став директор та учитель історії Гайсинської СЗШ № 4 Г. І. Боровий; його праця відзначена грамотою МОН України. Відмінник освіти України.

Випускниці історичного факультету 1979 р. Г. П. Дончик та С. І. Кондратюк відзначені педагогічними преміями та Почесними грамотами МОН України, підготували багатьох призерів олімпіад та конкурсів. Педагогічну династію Кондратюків продовжує Микола Кондратюк, випускник 2011 р., учитель Бубнівської СЗШ, який заявив себе знаючим, ерудованим фахівцем і переміг у конкурсі молодих учителів «Надія 2012».

На районну Дошку Пошани занесений О. С. Чайнюк, учитель історії і директор Гранівської СЗШ, який написав історію с. Гранів.

Г. О. Погончик — директор Бершадської ЗОШ № 1, відомий дослідник-краєзнавець; його вихованці вже кілька років поспіль виборюють перші місця у Всеукраїнському конкурсі «Об'єднаймося, брати!» в номінації «Історія і державотворення».

Своє життя освітянській професії присвятило чимало випускників 1983 р. Відмінником освіти України є О. В. Прокоф'єв — учитель історії Гайсинської СЗШ-гімназії, який активно займається краєзнавчою роботою, завідує відділом Гайсинського краєзнавчого музею, є автором книги «Історія м. Гайсина», має призерів Всеукраїнських предметних конкурсів та олімпіад. Директором Некрасівської ЗОШ Вінницького району працює М. Г. Савченко. А. П. Соляр — краєзнавець, викладач історії Могилів-Подільського технологіко-економічного коледжу Вінницького Національного аграрного університету. Заступником директора Барського гуманітарно-педагогічного коледжу є Ю. Л. Маліновський. Багато років навчають учнів В. П. Тарасюк, М. В. Антошко, В. С. Зельський, Т. В. Волосевич, Л. І. Деркач, Н. С. Шевчук, А. І. Власюк, А. В. Сумішевський, В. В. Новгородський, О. М. Іванцова, С. І. Дунський, Л. С. Козельчук, В. В. Вітошко, Р. А. Заморока, В. І. Тарнавський, М. П. Чумак, О. М. Римша та інші.

О. І. Коваль — учитель з багаторічним досвідом, відомий в області краєзнавець, археолог, музейник, організатор юнацького історичного товариства «Козаки»; його учні неодноразово перемогли у Всеукраїнських олімпіадах з історії. У 2011 р. Олександр Іванович переміг у Всеукраїнському конкурсі «Вчитель року» з правознавства.



Святкова хода випускників університету до пам'ятника Михайла Коцюбинського, 2012 р.



Зустріч випускників 1954 р., 2004 р.



Зустріч випускників
1979 р., 2009 р.



Випускники
історичного
факультету
у приміщенні
навчально-наукової
лабораторії
з етнології Поділля,
2009 р.

ВЫПУСКНИКУ Государственного Винницкого педагогического института им. Н. Островского

Дорогой друг! Наш товарищ!
Центральный Комитет ВЛКСМ сердечно поздравляет тебя с окончанием учебы и началом самостоятельной трудовой жизни. Вместе с дипломом ты получаешь высокое и ответственное звание советского учителя, встаешь в ряды тех, кто нес народу знания, готовил к жизни поколения борцов и тружеников. В семье выдающегося русского педагога Ильи Николаевича Ульянова рос и воспитывался великий Ленин, 110-летие со дня рождения которого отметили в этом году наша партия, советский народ, все прогрессивное человечество.

Миллионы советских людей хранят благодарную память о замечательных наставниках детей и юношества Надежде Константиновне Крупской, Антоне Семеновиче Макаренке, Василии Александровиче Сухомлинском. Огромной любовью и признанием всего народа пользуется труд учителей. Подвижничество лучших из них—образец самоотверженности, верного служения делу Коммунистической партии, великой Отчизны.

«Ваша профессия,—говорил на Всесоюзном съезде учителей товарищ Леонид Ильич Брежнев,—одна из тех удивительных профессий, где мастер из года в год продолжает себя в своих учениках». Учитель выполняет высокую миссию воспитателя, пропагандиста марксистско-ленинских идей, несет знания и культуру в массы. Гордись тем, что ты представляешь эту благородную профессию. Стремись овладеть секретами педагогического мастерства. Помни, что настоящий учитель соединяет в себе любовь к делу с искренней любовью к детям.

Страна доверяет учителю самое дорогое—свое будущее, свою смену. Тебя с радостью ждут в школе, куда ты получил назначение—оправдай

ожидания детей, их родителей, педагогического коллектива. Сумей передать своим ученикам глубокие знания, высокий смысл революционных, боевых и трудовых традиций Коммунистической партии и советского народа, воспитать в них готовность к труду на благо Родины и защите социалистического Отечества. Быть педагогом—это значит быть человеком широкой эрудиции, подлинной интеллигентности, неустанно учиться самому, значит воздействовать на учеников личным примером, нравственным обликом, умением по-

В советском государстве воспитание детей и вести за собой.

Молодой учитель, комсомолец, представляет в школе Ленинский комсомол. Ми искренне желаем тебе стать для своих учеников верным старшим другом, добрым помощником комсомольской и пионерской организаций.

Молодежи—общенародное дело. Сплоти вокруг себя молодых рабочих, тружеников села, специалистов, студентов, воинов, спортсменов, представителей творческой молодежи—словом, тех людей, которые помогут пионерам и школьникам глубже прикоснуться к нашей героической, созидательной действительности, найти призвание, свое место в жизни.

Пусть девизом твоей педагогической деятельности будут мудрые слова «Сердце отдаю детям!».

Центральный Комитет Ленинского Комсомола желает всем выпускникам педагогических вузов творческого горения, комсомольского энтузиазма, негасимой верности делу коммунистического воспитания подрастающего поколения страны Октября.

В добрый путь!

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ВЛКСМ.

Настанови Центрального Комітету ВЛКСМ
випускникам педагогічних вищих навчальних закладів, 1970-ті рр.



Зустріч випускників, 1981 р.



Студенти М. Слупський, І. Батюк, І. Лаблюк беруть інтерв'ю у гостей свята — зустрічі випускників історичного факультету, 1983 р.



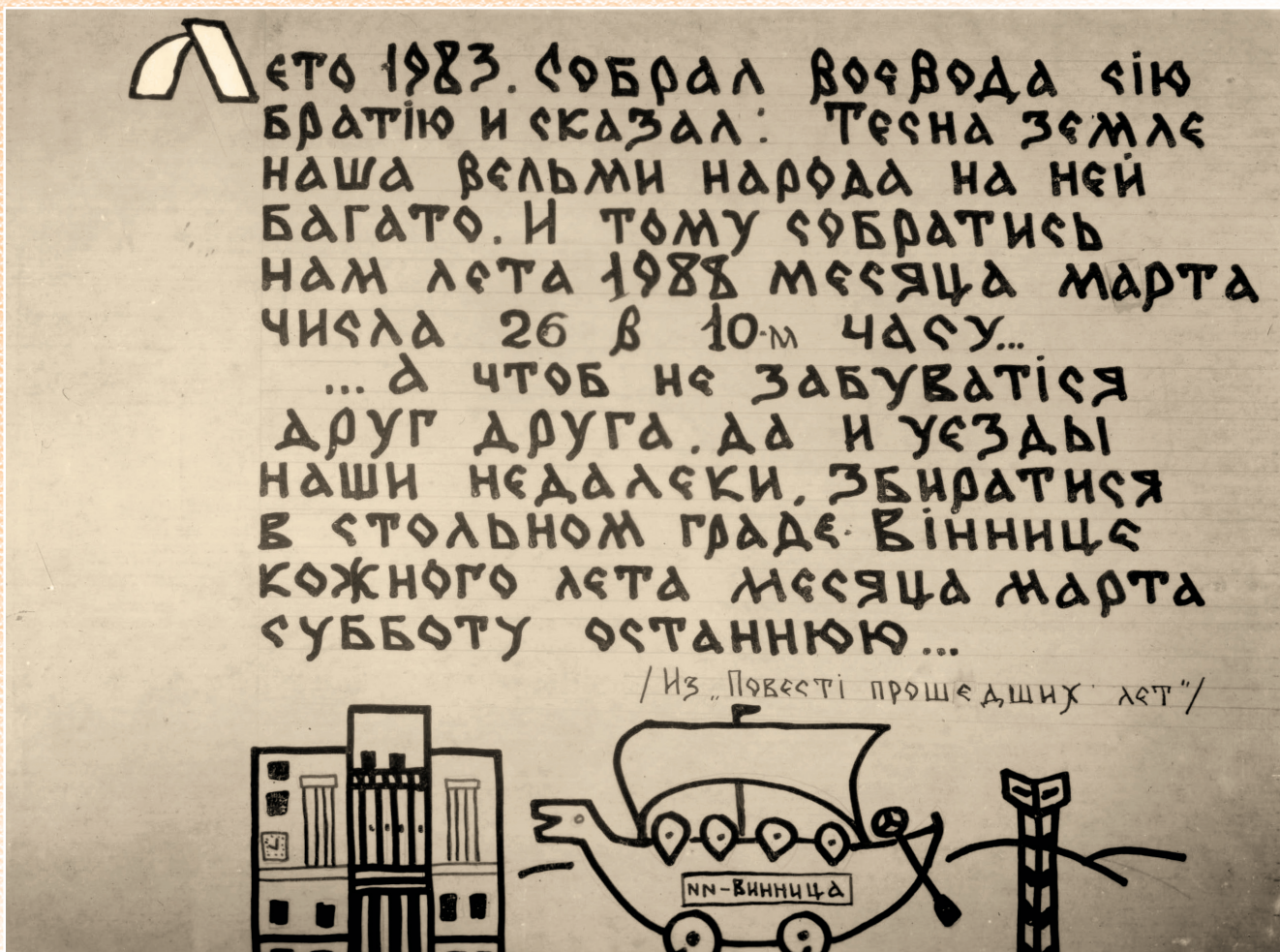
Українська пісня у виконанні студентів та випускників факультету 1981 та 1982 рр., 1983 р.

У Козятинському районі працюють вчителі-ми історії та правознавства 40 випускників Вінницького педагогічного університету. Серед найкращих освітяни називають С. Й. Петрівського, Л. Г. Левчук, О. В. Крилова, В. Й. Кудрявця, О. В. Миклін, Л. В. Дрижук, І. М. Драмарецьку, О. В. Стецюк, Ю. М. Березу, Н. А. Стрибаль.

В. В. Черняк, випускник 1997 р. — учитель історії Білянської ЗОШ I–III ступенів Чернівецького

району, активний краєзнавець, автор книги «Біляни: історія і сучасність», співавтор герба і прапора Чернівецького району, нагороджений Почесною Грамотою Вінницької облдержадміністрації і обласної ради та ювілейною медаллю «Двадцять років незалежності України».

Крижопільське районне методичне об'єднання учителів суспільних дисциплін вже понад двадцять років незмінно очолює Відмінник освіти



Настанови «Літописця Нестора» випускнику історичного факультету, «літо» 1983...



Зустріч випускників 1983 р., 2003 р.



Зустріч випускників 1994 р., 2009 р.



Зустріч випусників 1997 р., 2012 р.



Зустріч випусників
2004 р., 2009 р.



Зустріч випускників 2011 р., 2012 р.

України Л.Г. Андріяш. Переможцем II етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2007» у номінації «правознавство» була Л.М. Рясна, вчителька Крижопільської СЗШ №2.

Учителька Дмитрашківської ЗОШ Піщанського району В.В. Булаєнко разом з учнями досліджує історію рідного краю, створила народознавчий музей. Її колега, вчителька історії і правознавства Л.О. Кушнір створила у смт Піщанка Євроклуб, вона є Відмінником освіти України.

О.А. Чорна, випускниця 1979 р., своє життя присвятила праці на освітянській ниві. Сьогодні вона Відмінник освіти України, перший заступник начальника управління освіти Вінницької обласної державної адміністрації.

Тривалий час у Вінницькому обласному управлінні освіти працює В.А. Марчук. Провідним спеціалістом відділу професійно-технічної освіти та координації роботи вищих навчальних закладів є А.М. Калетник.

Районні та міські відділи освіти на Вінниччині очолюють Ю. Журба (Ладижин), О.П. Щербатюк (Теплик), В.І. Свистак (Могилів-Подільський), Т.Я. Сашко (Хмільник).

Майбутнім загальноосвітньої школи є ті, хто сьогодні закінчує наш навчальний заклад. Серед них Анастасія Рогозовська, випускниця 2011 р., викладач історії Вінницького центру ПТО технологій та дизайну, яка у студентські роки була переможцем Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт в галузі історичних наук, мала близько 20 наукових публікацій у фахових історичних виданнях, нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Ігор Кушко, випускник 2012 р., викладач історії Гніванського дитячого професійно-технічного навчального закладу — неодноразовий учасник міжнародних, Всеукраїнських та регіональних наукових конференцій.

У Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського на посаді заступника директора працює Валерій Восколуп. У Вінницькому гуманітарно-педагогічному коледжі викладають Ольга Самоєнко, Віра Мазуркевич. Директором Вінницького технологічного коледжу є Володимир Керницький; головою предметної комісії з викладання суспільних дисциплін цього навчального закладу працює Людмила Романець, викладачем суспільних дисциплін — Юлія Коробчинська.



Випускники-бакалаври, 2012 р.

Викладачем технологічного коледжу Вінницького Національного аграрного університету багато років працює Марина Бевх.

Яскравим свідченням високої наукової підготовки істориків є кількість захищених випускниками кандидатських та докторських дисертацій. Кандидатами наук стали понад 120 випускників, докторами наук — 15.

Відомим фахівцем з політичної історії сталінізму став випускник 1980 р. Олег Хлевнюк, нині доктор історичних наук, професор кафедри історії XX століття історичного факультету Московського державного університету імені М. Ломоносова, головний спеціаліст Державного архіву Російської Федерації.

Віктор Огнев'юк — кандидат історичних наук, доктор філософських наук, професор, академік АПН України, ректор Київського державного університету імені Бориса Грінченка.

Валерій Чалий, випускник 1992 р., працює заступником генерального директора Центру Разумкова.

В Інституті історії України НАН України працюють науковими співробітниками кандидати історичних наук Валерій Васильєв, Роман Подкур, Юрій Савчук, Віталій Перкун, Володимир Дмит-

рук, Олександр Андрощук, Олег Рабенчук, Олена Заплотинська, Олександр Коляструк, Наталя Лаас, Василь Кононенко, Ірина Стрикун.

У вищих навчальних закладах України свої знання передають студентам такі фахівці вищої кваліфікації, як доктор історичних наук, професор Арсен Зінченко, доктор соціологічних наук, професор Наталія Шуст, кандидат юридичних наук, доцент Володимир Темченко, доктор історичних наук, професор Юрій Ніколаєць, кандидат історичних наук, доцент Катерина Ніколаєць (Київ), кандидат історичних наук, доцент Віктор Мисан (Рівне), кандидат історичних наук, доцент Володимир Тарасов (Харків), доктор економічних наук, професор Ганна Блакита, кандидат економічних наук, доцент Світлана Жара, кандидат історичних наук Наталя Чорна, кандидат історичних наук Юлія Задорожна, кандидат педагогічних наук Наталя Андрущенко (Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ), доктор політичних наук, професор Валерій Корнієнко, кандидат історичних наук, доцент Дмитро Мельников, кандидат історичних наук, доцент Наталія Гушинець, кандидат історичних наук, доцент Світлана Плахотнюк, кандидат історичних



На сцені ансамбль пісні і танцю «Веснянка» Вінницького державного педагогічного інституту, соліст Петро Бойко, 1981 р.

наук, доцент Алла Пономаренко, кандидат історичних наук, доцент Віктор Кавка, кандидат історичних наук, доцент Андрій Безуглий, кандидат історичних наук, доцент Олена Зінько, кандидат історичних наук, доцент Валентина Годлевська (Вінницький Національний технічний університет), доктор історичних наук, професор Костянтин Левчук, кандидат юридичних наук, доцент Ольга Мельничук, ст. викладачі Юрій Котик, Валентин Муханов (Вінницький Національний аграрний університет), кандидат історичних наук, доцент Світлана Трухманова, кандидат історичних наук Олена Корзун, кандидат історичних наук Юрій Кудінов, кандидат філософських наук, доцент Тарас Беднарчик (Вінницький Національний медичний університет ім. М.І. Пирогова), кандидат історичних наук, доцент Світлана Творун (Тернопільський економічний університет), кандидат історичних наук, доцент Олексій Бакалець (Глухівський Національний педагогічний університет), кандидат історичних наук, доцент Людмила Дибчук, Яна Міщук, Анна Будас (Вінницький кооперативний інституту), кандидат історичних наук, професор Тетяна Кузнець, кандидат історичних

наук, доцент Олена Дудник (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини) та інші.

Окрім інституту історії, етнології і права, на різних кафедрах ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського працюють доктор психологічних наук, професор Віра Сорочинська, кандидати педагогічних наук, доценти Лідія Дровозюк та Олександр Кошопал, кандидат філософських наук, доцент Володимир Дудар.

Ректором Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників є доктор історичних наук, професор Степан Дровозюк, кафедрою суспільних наук у цьому інституті завідує доктор історичних наук, професор Олексій Струкевич, доцентом кафедри є Майя Коннова, співробітником — Олександр Криничний.

Директором Вінницького академічного музично-драматичного театру імені М.К. Садовського працює Володимир Лозовський.

Серед випускників факультету директор та художній керівник Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти юнацтва «Барвінок» Петро Бойко, який у 1984 р. створив ансамбль танцю «Барвінок» — унікальне явище в мистецькому світі нашої держави — і присвятив все своє життя



Директор та художній керівник Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти юнацтва «Барвінок», Народний артист України Петро Бойко зі своїми вихованцями — учасниками Народного ансамблю танцю «Барвінок», 2012 р.





Відкриття музейно-просвітницького центру університету, 2012 р.

українському народному мистецтву. Репертуар ансамблю нараховує кілька десятків оригінальних танців, хореографічних сценок, картин, фантазій та мініатюр, створених художнім керівником ансамблю Петром Бойком. Особлива увага в ансамблі «Барвінок» приділяється краєзнавчій роботі, вивченню подільського фольклору та народних традицій. Педагогічна робота Петра Бойка високо оцінена як в Україні, так і в усьому світі. Йому присвоєні почесні звання «Відмінник народної освіти України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Народний артист України». А у 2011 р. він був нагороджений

Міжнародним «Орденем посмішки» — почесною нагородою Організації Об'єднаних Націй, якою відзначають відомих всьому світі людей, що присвятили своє життя дітям та їх вихованню.

Державний архів Вінницької області очолює випускник факультету доктор історичних наук, професор Юрій Легун. Серед спеціалістів держархіву — випускники-історики: заступник директора кандидат історичних наук Олександр Петренко та кандидат історичних наук Костянтин Завальнюк.

Начальником держархівного відділу Липовецької райдержадміністрації працює історик, Відмінник



Студенти-першокурсники та директор інституту Ю. А. Зінько в музеї історії університету, 2012 р.

В МУЗЕЇ ЕТНОГРАФІЇ ПОДІЛЛЯ, 2012 р.







Гості свята в музеї етнографії Поділля



В музеї етнографії Поділля голова Вінницької облради С. П. Татусяк, міністр економічного розвитку і торгівлі П. О. Порошенко, ректор університету О. В. Шестопалюк, заступник голови Вінницької облдержадміністрації Л. М. Спірідонова, ректор Вінницького педінституту 1969–1976 рр. І. П. Грущенко та ін.



Студенти IV курсу з наставником І. Ю. Даніловою оглядають експозиції музею Михайла Коцюбинського, 2012 р.



Зустріч випускників-істориків в день святкування 100-річчя ВДПУ, 2012 р.



У залі мистецького центру під час святкування столітнього ювілею університету



Святковий концерт з нагоди 100-ліття ВДПУ

освіти України, краєзнавець, автор низки книг та багатьох наукових публікацій з історії Поділля Олександр Роговий.

Під керівництвом випускниці істфаку директора Вінницького обласного краєзнавчого музею Катерини Висоцької працюють вихованці факультету заступник директора з наукової роботи Світлана Шароварська; завідувачі відділів Лілія Гальчевська, Павло Мельник, Сергій Гареник, Марина Потупчик; наукові працівники кандидат історичних наук Богдан Хіхляч, Валерій Мазурик, Олександр Логінов, Вікторія Колесник, Дмитро Корчак, Євген Тичук, Ольга Мазур, Алла Зарубенко, Сергій Зди́рко, Ірина Кошевіцька, Сніжана Балабан.

У Вінницькому обласному художньому музеї відділи очолюють Оксана Байлюк, Яна Суржик.

Колишні випускники працюють в органах державної влади і місцевого самоврядування. Серед них начальник головного управління економіки Вінницької обласної державної адміністрації Андрій Гижко, начальник головного управління з питань внутрішньої політики і зв'язків з громадськістю Світлана Василюк, перший заступник начальника головного управління з питань внутрішньої політики і зв'язків з громадськістю Володимир Лазаренко, директор Центру підвищення кваліфікації державних службовців Тетяна Пашиніна.

Михайло Вдовцов очолює Могилів-Подільську районну державну адміністрацію, Микола Родіо-

нов — райраду Барського району, Олександр Лесько є заступником голови Немирівської районної державної адміністрації.

Випускник 1979 р. Іван Джигалський обраний мером міста Пернік (Болгарія).

Серед випускників історичного факультету Народні депутати України Арсен Зінченко та Олег Зарубінський.

Авторитетним громадським діячем краю став Олексій Гаврилов, який є головою Вінницького обласного осередку міжнародного товариства «Україна-Польща-Німеччина».

Чимало випускників служать у правоохоронних органах та службі безпеки України.

Серед випускників ті, хто успішно працює у сфері бізнесу. О. Ю. Дан, випускник 1995 р., Генеральний директор ТОВ «Укragроінвест», краєзнавець, автор низки видань з історії Поділля, надає підтримку в організації і проведенні регіональних та всеукраїнських наукових історико-краєзнавчих конференцій, виданні наукових досліджень з історії краю.

Інститут історії, етнології і права ввійшов у нове тисячоліття, примножуючи традиції, досвід, надбання попередніх поколінь. Він упевнено дивиться у майбутнє. Модернізується і удосконалюється навчально-виховний процес, запроваджуються сучасні європейські освітні технології, створюються необхідні умови для навчання і творчої праці студентів.



Під час посадки дерев
на честь 100-річчя
заснування університету



Міністерство транспорту
і зв'язку України

КИЇВ 8/302 140 4/10 1510=

УРЯДОВА ВІННИЦЯ 100 ВУЛ ОСТРОЗЬКОГО 32 РЕКТОРУ
ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОШОВИНСЬКОГО ШЕСТОПАЛКУ О В=

ШАНОВНИЙ ОЛЕКСАНДРЕ ВАСИЛЬОВИЧУ
ШАНОВНІ ВИКЛАДАЧІ ТА СТУДЕНТИ
ПРИЙМІТЬ МОЄ СЕРДЕЧНЕ ВІТАННЯ З НАГОДИ 100 РІЧНОГО
ЮБІЛЕЮ НАШОГО УНІВЕРСИТЕТУ БЕЗПЕРЕЧНО ЗА СТОРІЧНИЙ
ПЕРІОД ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНІС ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВКЛАД НЕ ЛИШЕ В УСТАНОВЛЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ ТА У ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
УНІВЕРСИТЕТ СТАВ НЕВІД'ЄМНОЮ ЧАСТИНОЮ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ
ЯК ВІННИЦЬКИЙ ТАК І ВСІєї НАШОЇ ДЕРЖАВИ НАУКОВІ ТА
ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЯГНЕННЯ НАШОГО ВІСНУ ВІДОМІ НЕ ЛИШЕ В
МЕЖАХ УКРАЇНИ АЛЕ І ДАЛЕКО ЗА ЇЇ МЕЖАМИ ТОЖ УСПІХИ
ВИКЛАДАЧІВ ТА ВИПУСКНИКІВ ПРОДОВЖУЮТЬ СЛАВИТИ І НАШ
КРАЇ І НАШУ ВІТЧИЗНУ ХОЧУ ПОБАЖАТИ ВАМ ОПТИМІЗМУ І
ДУМКАХ НАТЯГНЕННЯ В НАМИРАХ ПЕРЕМОГИ В ПОЧИНАННЯХ
ДОБРОБУТУ ВАМ ШАСТЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА УСПІХІВ В УСІХ
СПРАВАХ ШИРОГОЛОВИ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН І МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ОЛЕГ ЗАРЕМІНСЬКИЙ-

"Wielce Szanowy Panie Rektorze,
Szanowni Państwo!

W imieniu własnym, jak również w imieniu Kolegium Profesorów,
Doktorantów i Studentów Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych pragnę
Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pragnę
serdecznie podziękować za zaproszenie na obchody 100-letniej Państwowego
utworzenia i działalności naukowo-dydaktycznej Winnickiego Państwowego
Uniwersytetu Pedagogicznego imienia Michaiła Kociubinskiego. Szczegrze
zamierzałem wziąć udział w tychże jubileuszowych uroczystościach.
Uroczystość inauguracji roku akademickiego w naszym Uniwersytecie i
obowiązki z nią związane zmusiły mnie jednak do pozostania w Warszawie.
Mając w pamięci moje i Kolegów pobytu w Uniwersytecie Winnickim, a
przede wszystkim naszą wieloletnią już i znakomicie rozwijającą się
współpracę naukowo-dydaktyczną z Instytutem Historii, Etnografii i Prawa
tegoż Uniwersytetu nie mogę nie przedłożyć przynajmniej tą drogą
gratulacji i najlepszych życzeń, pozostając w łączności z wszystkimi
Uczestnikami jubileuszowej uroczystości.
Na ręce przeto Pana Rektora składam wyraz najgłębszego szacunku, a
jednocześnie życzenia, aby obchodzony jubileusz nie tylko potwierdził
dotychczasowe sukcesy, ale nade wszystko utwierdził Winnicki Uniwersyt,
jego Profesorów i Studentów, w wysiłach nad pomnażaniem dziedzictwa i
kultury Narodu Ukraińskiego, a nadto nie zaprzestał swoją pracą i
kulturą nobilitować prastare i piękne winnickie miasto
Ad plurimos faustosque annos!
Prof. dr hab. Kazimierz Łatak, dziekan Wydziału Nauk Historycznych i
Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie"

Wielce Szanowny Panie Dziekanie,

W tych dniach, za pośrednictwem poczty tradycyjnej, dotarło do mnie
zaproszenie na uroczystości obchodów 100-tej rocznicy utworzenia i
działalności naukowo-dydaktycznej Uniwersytetu w Winnicy. Zaproszenie
podpisał Pan Rektor. Gdyby nie uroczysta inauguracja roku akademickiego
IIB 105008 66 5/10 1027=

ОКС ВІННИЦЯ ВУЛ ОСТРОЗЬКОГО 32 ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОШОВИНСЬКОГО ДИРЕКТОРУ-ЛЕКАНУ ІНСТИТУТУ
ІСТОРІЇ ЕТНОЛОГІЇ І ПРАВА ЗІНЬКУ Ю А=

ШАНОВНИЙ КРИЮ АНАТОЛІЙОВИЧУ ШИРО ВІТАЮ ВАС ТА ВСЬ КОЛЕКТИВ ІНСТИТУТУ
СЛАВНИМ 100-РІЧНИМ ЮБІЛЕЕМ УНІВЕРСИТЕТУ ЗІЧУ НОВИХ УСПІХІВ І
РОЗВИТКА З ПЕРЕМІСНОЮ ЗГАДУЮ СТУДЕНТСЬКІ РОКИ НА ІСТОРИЧНОМУ
КУЛЬТЕТІ ЯКОМУ ЗАВДЯЧУЮ СВОЇМИ ПРОФЕСІЙНИМИ ТА НАУКОВИМИ
ДОСЯГНЕННЯМИ З ЮБІЛЕЕМ-ВІКТОР ОНІВ'ЮК АКАДЕМІК ВИПУСКНИК 1980 РОКУ-

ГОМЕЛЬ 19/1 50 3/10 1510=

ЮКС УКРАЇНА Г ВІННИЦЯ УЛ ОСТРОЗЬКОГО 32 ЗІНЬКУ КРИЮ АНАТОЛЬЕВИЧ=

УВАЖАЕМЫЙ КРИЮ АНАТОЛЬЕВИЧ ПОЗДРАВЛЯЕМ ВАС И КОЛЛЕКТИВ ВОЗГЛАВЛЯЕМОГО
ВАМИ ИНСТИТУТА С ЮБЛЕЕМ ЖЕЛАЕМ БЛАГОПОЛУЧИЯ В ВАШИХ СЕМЬЯХ И НОВЫХ
ТВОРЧЕСКИХ ДОСТИЖЕНИИ И ВЫРАЖАЕМ НАДЕЖДУ НА ДАЛЬНЕЙШЕЕ ТВОРЧЕСКОЕ
СОТРУДНИЧЕСТВО-ОТ ИМЕНИ КОЛЛЕКТИВА ИСТОРИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА ГТУ ИМ Ф
СКОРИНЫ Н Н МЕЗГА- БІлорусь-

Вельмишановний Олександр Васильовичу!

Сердечно вітаємо колектив Вінницького державного педагогічного університету
імені М.Кочубинського з 100-річчям від дня заснування. Університет має багату
традицію, і за свою історію пройшов різні шляхи. Поступово як учительський інститут,
що готував освітні кадри початкової і середньої освіти на Поділлі, навчальний заклад
став одним із провідних педагогічних університетів України. У його стінах отримали й
отримують кваліфікацію вчителі тисяч юнаків і дівчат. Знання в Україні й Інститут
історії, етнології і права, очолюваний професором Ю.А.Зіньком. Близько 150 його
випускників, захистивши кандидатські та докторські дисертації, працюють у вищих
навчальних закладах, наукових та науково-дослідних установах України і зарубіжжя.
Незперечний науковий авторитет мають доктори наук Віктор Огнев'юк, Арсен
Зінченко, Степан Дроздов, Іван Романюк, Ольга Колострук, Юрій Ніколенко, Олег
Мельничук, Наталя Шуг, Валерій Корнієнко, Косоватил Левчук, Ганна Блакитна, Віра
Штефурак та інші. Визначними фахівцями з історії України, відомими не лише в Україні,
а й поза її межами, є науковці Інституту історії України НАН України,
випускники Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла
Кочубинського: Юрій Савчук, Валерій Васильєв, Роман Поджур, Віталій Перчук,
Олександр Андрощук, Володимир Дмитрук, Олена Запорожська, Олександр Колострук,
Наталія Леас, Василь Копоненко, Ірина Стрижун, Олег Рабентук.

Університет – потужний науково-освітній центр в Україні. Нових висот вам і
досягнень! Успіхів, добра і особистого щастя!

Директор Інституту історії України НАН України
академік Валерій Смолий
члени-кореспонденти НАН України Геннадій Борак
Віктор Денисенко
Олександр Рєнт

Вітальні телеграми з нагоди відзначення 100-річчя з дня заснування університету

■ ¹ Юрій Зінко – «Людина року – 2009» // http://st-gazeta.at.ua/news/jurij_zinko_ljudina_roku_2009/2009-09-05-13. ■ ² Педагог. – 2011. – № 6. – С. 3. ■ ³ Зінко Ю., Мельничук О. Учитель, історик-науковець, наставник молоді професор П. С. Григорчук (до 70-річчя від дня народження) // Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення». До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 278. ■ ⁴ Гальчак С. Д. Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ – поч. ХХІ ст. – Вінниця, 2011. – С. 538. ■ ⁵ В. Косаківський, В. Рудь. І. І. Заєць – дослідник Трипільської культури на Поділлі // Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення». До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 301–303. ■ ⁶ Енциклопедія історії України: Т. 5: Кон – Кю / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2008. – 568 с.: іл. ■ ⁷ С. Калитко, О. Кравчук. Подільський період в житті та діяльності М. М. Кравця // Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення». До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 339–341. ■ ⁸ Українські історики ХХ століття. Бібліографічний довідник. Серія «Українські історики». – К., 2006. – С. 195. ■ ⁹ Із Закарпаття на Поділля з хистом та душею // Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення». До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2011. – С. 280. ■ ¹⁰ Сташкевич О. Кафедрали. – Вінниця: СПД Фаціліна Л. А., 2009. – С. 13. ■ ¹¹ Олександр Криворучко про свою головну роль у кінофільмі під назвою «Життя» // Молодіжна газета «Студентська територія». – 2012. – № 3 (50). – С. 1.



ЛІТЕРАТУРА

- Вініковецький С. Я., Воловик В. П. Деякі аспекти культурного розвитку Подільської губернії 20-х років ХХ ст. // Матеріали Х Подільської історико-краєзнавчої конференції. — Кам'янець-Подільський, 2000. — С. 407–415.
- Вінниця: Історичний нарис. — Вінниця, 2007.
- Вінницькі мури. Погляд крізь віки: Матеріали міжнародної наукової конференції «Єзуїтський комплекс у Вінниці крізь призму століть». — Вінниця, 2011.
- Вітковський В. На вістрі часу. Органи державної безпеки України на Вінниччині (Поділлі) 1917–2007 рр. — Вінниця, 2007.
- Гальчак С. Д. Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ — поч. ХХІ ст. — Вінниця, 2011.
- 90 років Вінницькому державному педагогічному університету імені Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2002.
- Зінько Ю. А. Заклади культури та освіти Вінниччини в умовах нацистської окупації (1941–1944 рр.) // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. Збірник статей. Випуск 26. — К., 2004. — С. 229–236.
- Зінько Ю. А. І. І. Заєць — подільський вчений-археолог // В книзі: Від військової контррозвідки до вивчення таємниць тисячоліть / Упорядник В. Г. Заєць — Вінниця, 2010. — С. 402–403.
- Зінько Ю. А., Калитко С. Л. Подільський учений-історик, краєзнавець І. П. Пшук // Тези доповідей і повідомлень вісімнадцятої Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції (3 лютого 1998 р.). — Вінниця, 1998. — С. 83–85.
- Енциклопедія історії України: Т. 5: Кон - Кю / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. — К.: Наукова думка, 2008.
- Калитко С. Л., Зінько Ю. А. Дослідник подільського краю О. І. Андрушко // Тези доповідей і повідомлень вісімнадцятої Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції (3 лютого 1998 р.). — Вінниця, 1998. — С. 80–82.
- Комарницький О. Б. Партійно-комсомольські осередки студентів Вінницького педвузу у 30-ті рр. ХХ ст.: підтримка правлячого режиму // Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Вип. ХV. Серія: Історія. — Вінниця, 2009.
- Комарницький О. Б. Студентство Вінницького інституту народної освіти у першій половині 20-х рр. ХХ ст.
- Культурне будівництво на Вінниччині в роки Радянської влади / А. Г. Бабенко, А. А. Міняйло. — Вінниця, 1959.
- Наука у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського: Матеріали до Колегії Міністерства освіти і науки України. — Вінниця: Видавництво ТОВ «Консоль», 2007.
- Нестеренко В. А. «Червоний ректор» Ф. А. Кондрацький // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. — Т. 7. — Кам'янець-Подільський, 2006.
- Освіта на Поділлі: минуле і сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 20–21 жовтня 2011 р. — Вінниця, 2011.
- Поділля в період відбудови народного господарства (1921–1925 рр.): зб. док. і мат. — Вінниця, 1959.
- Про Михайла Стельмаха. — К., 1987.
- Прокопчук В. С. Кондрацький Франц Андрійович — ректор Кам'янець-Подільського інституту народної освіти. — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008.
- Реабілітовані історією. Вінницька область. Книга перша. — Вінниця, 2006.
- Сірополко С. Історія освіти в Україні. — К., 2001.
- Шашкевич О. Кафедрали. — Вінниця: СПД Фаціліна Л. А., 2009.
- Суровий А. Ф. Вінницький інститут народної освіти (1920-ті рр.) // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. — Т. 10. — Кам'янець-Подільський, 2007.
- Суровий А. Ф. Підготовка учительських кадрів на Поділлі в 1920-х роках // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. — Кам'янець-Подільський, 2002. — Т. 2. — С. 57–71.
- Трачук О. М. Жертва і свідок більшовицького раю. — Вінниця, 2000.
- Українські історики ХХ століття. Бібліографічний довідник. Серія «Українські історики». — К., 2006.

ЗМІСТ

Від авторів.....	3
ШЛЯХОМ СТАНОВЛЕННЯ (1912–1920-ті рр.).....	5
В ЕПОХУ РЕОРГАНІЗАЦІЙ (1930-ті рр.)	21
У ЧАС СУВОРИХ ВИПРОБУВАНЬ (1940-ві — 1957 р.)	37
ДОБА ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВОЮ (1970–1980-ті рр.)	55
В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1990-ті рр. — початок ХХІ ст.)	113
СЬОГОДЕННЯ ТА ШЛЯХ ДО МАЙБУТНЬОГО	133
Література.....	206

Наукове видання

**ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ, ЕТНОЛОГІЇ І ПРАВА
ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**
ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Відповідальний редактор
Ю. А. Зінько

Технічний редактор
Г. М. Купренюк
Художнє оформлення
В. В. Юкиша
Комп'ютерна верстка
Т. М. Лавріненко, Д. А. Осадчого
Коректор
О. М. Михальчук

Формат 64x90/8. Ум. друк. арк. 27,7.
Тираж 500 прим. Зам. 12217.

Видавництво та друк
ДП «Державна картографічна фабрика»
21100, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 19
Тел.: (0432) 51-33-77, 51-32-96
E-mail: dkf@vn.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 869 від 26.03.2002 р.